

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Μ.Σ. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

**ΘΕΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «ΤΟ ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΑΠΟ ΤΗΝ 9/11 ΕΩΣ ΤΟ 2018»**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΙΖΟΣ
Α.Μ.: ΜΑΔ17019
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Φ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Θεσσαλονίκη
Μάρτιος 2020

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και του νόμου που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.»

Ρίζος Γεώργιος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1 “Η Τρομοκρατία στις Διεθνείς Σχέσεις”	
1.1 Προσπάθειες ορισμού του φαινομένου της Τρομοκρατίας	6
1.2 Πως η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει το φαινόμενο της Τρομοκρατίας	10
Κεφάλαιο 2 “Τα Πρώτα Τρομοκρατικά Πλήγματα στην Ευρώπη”	
2.1 Η έναρξη της τρομοκρατίας (9/11)	15
2.2 Μαδρίτη 2004	15
2.3 Λονδίνο 2005	16
Κεφάλαιο 3 “Πολιτικές Αντιμετώπισης”	
3.1 Καταπολέμηση Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας	17
3.2 Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης	18
3.3 Διακήρυξη για τη μάχη κατά της Τρομοκρατίας	19
3.4 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας	21
Κεφάλαιο 4 “Το Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας”	
4.1 Αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης	23
4.2 Στρατηγική στον τομέα της διαχείρισης των πληροφοριών	26
4.3 Στρατηγική Εσωτερικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης	28
4.4 Ευρωπαϊκή Ατζέντα Ασφάλειας	32
4.5 Η Παγκόσμια Στρατηγική της ΕΕ	33
Κεφάλαιο 5 “Η Ευρωπαϊκή Επιχειρησιακή Δράση”	
5.1 Η Εξωτερική Δράση της ΕΕ	35
5.2 Πλαίσιο Συνεργασίας Ευρωπαϊκής Ένωσης -NATO	39
5.3 Η δημιουργία της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας	40
5.4 Οι δραστηριότητες της Europol και συναφών ευρωπαϊκών αρχών	41
5.5 Η ΕΕ σε τρίτα κράτη	44
Συμπεράσματα	49
Βιβλιογραφία	51

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αρκετοί ερευνητές προσπάθησαν να ερμηνεύσουν το φαινόμενο της τρομοκρατίας. Μία μερίδα εξ' αυτών κατάφερε να συγκεντρώσει με περιεκτικότητα τα κύρια χαρακτηριστικά του φαινομένου. Κάποιοι άλλοι δε, υποστηρίζουν πως λόγω της πολυπλοκότητας του φαινομένου, η τρομοκρατία δεν μπορεί να οριστεί επακριβώς, πόσο μάλλον σε μία και δύο γραμμές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανήκει κυρίως στη δεύτερη κατηγορία. Η αλήθεια είναι πως η τρομοκρατία έχει αλλάξει πολλά πρόσωπα ανά τους αιώνες. Κάποτε ήταν αποκλειστικά εργαλείο μίας μερίδας επαναστατικών που στόχευαν συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα. Τούτο ισχύει και σήμερα σε μερικές περιπτώσεις, αλλά έχουμε φτάσει στο σημείο πλέον τρομοκρατικά υποκείμενα να αναζητούν δική της κρατική υπόσταση. Φτάσαμε στο σημείο οι επιθέσεις να γίνονται 'απρόσωπα' και οι ανθρώπινες απώλειες να φτάνουν τριψήφιους και τετραψήφιους αριθμούς. Το σίγουρο είναι πως το πρόσωπο της τρομοκρατίας του σήμερα, είναι και το χειρότερο.

Η ΕΕ έχει καταβάλλει πολλές προσπάθειες να ερμηνεύσει και να καταπολεμήσει το τρομοκρατικό φαινόμενο, ιδιαίτερα μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου. Προσπάθειες οι οποίες αποτελούν και το κυρίως θέμα της παρούσης εργασίας. Διαφαίνεται εντός του κειμένου η έντονη προσπάθεια της ΕΕ να συμβαδίσει με τον συνεχώς εξελισσόμενο χαρακτήρα της τρομοκρατίας. Η εξέλιξή της οφείλεται στις κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές που προκύπτουν διεθνώς εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης. Η αναβάθμιση του τεχνολογικού τομέα ιδίως τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, χαρίζει στα χέρια τρομοκρατικών πυρήνων απίστευτες δυνατότητες για τα χτυπήματα, την στρατολόγηση και την βιωσιμότητά τους. Όλες αυτές τις σύγχρονες προκλήσεις καλείται να αντιμετωπίσει η ΕΕ με έναν μοναδικό αλλά συνάμα πολυδιάστατο τρόπο.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι απόψεις διαφόρων ερευνητών και οργανισμών αναφορικά με την έννοια της τρομοκρατίας. Υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός του φαινομένου; Η απάντηση επ' αυτού είναι αρνητική και αυτό οφείλεται όπως προαναφέρθηκε στον συνεχώς μεταβαλλόμενο χαρακτήρα της τρομοκρατίας και την ύπαρξή της για πολλούς αιώνες και με διαφορετικά προσώπια. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στις επιθέσεις των διδύμων πύργων, της Μαδρίτης και του Λονδίνου, γεγονότα που πυροδότησαν σε παγκόσμιο επίπεδο μία σειρά πολιτικών αλλαγών και επιχειρησιακών δράσεων κατά της ισλαμικής, κυρίως τρομοκρατίας. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται σε πολιτικές αντιμετώπισης που ακολούθησε κυρίως η ΕΕ για τον περιορισμό και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται σε Στρατηγικές που υιθέτησαν τα κράτη μέλη της Ένωσης

για τον περιορισμό του φαινομένου. Μέσω των Στρατηγικών αυτών διαφαίνεται ο πολυεπίπεδος τρόπος αντιμετώπισης του φαινομένου της τρομοκρατίας καθώς και άλλων σύγχρονων απειλών. Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις εξωτερικές δράσεις της ΕΕ. Τέλος παραθέτω ορισμένα συμπεράσματα αναφορικά με τις κυριότερες προσπάθειες που κατέβαλλε η ΕΕ για την πάταξη της ισλαμικής τρομοκρατίας αλλά και άλλων σύγχρονων απειλών από την 11η Σεπτεμβρίου του 2001 μέχρι το 2018.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

1.1 Προσπάθειες ορισμού του φαινομένου της τρομοκρατίας

Η πρώτη αναφορά περί ‘τρομοκρατίας’ έγινε το 1795 κατά την περίοδο της κυριαρχίας του Ροβεσπιέρου στη Γαλλία την περίοδο 1789-94, λόγω των ακραίων τακτικών που ακολουθούσε κατά των αντιφρονούντων του (Schlund-Vials, et al, 2015). Από τη λήξη όμως του Ψυχρού πολέμου μέχρι και σήμερα, η τρομοκρατία έλαβε παγκόσμιες εκτάσεις, παύοντας να αποτελεί “εγχώρια” απειλή. Η πτώση του τείχους του Βερολίνου, ο πόλεμος του Κόλπου, η διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας και της Σοβιετικής Ένωσης, δημιούργησαν τις κατάλληλες συνθήκες για την παγκόσμια τρομοκρατία, η οποία ενδυναμώνεται παράλληλα με τους ραγδαίους ρυθμούς ανάπτυξης της τεχνολογίας (Shukla, 2006). Θα μπορούσαμε λοιπόν με ευκολία να συμπεράνουμε πως από τις δεκαετίες του 80’ με 90’, το φαινόμενο της τρομοκρατίας απασχόλησε τον τομέα των Διεθνών Σχέσεων.

Αρκετοί ερευνητές προσπάθησαν να καταλήξουν σε έναν κοινά αποδεκτό ορισμό της έννοιας της «Τρομοκρατίας». Το φαινόμενο έχει εμφανιστεί με διαφορετικές μεθόδους και τρόπους με το πέρασ των χρόνων με αποτέλεσμα την αδυναμία ένταξής του σε ένα συγκεκριμένο ερμηνευτικό πλαίσιο κατά το οποίο ο κάθε ερευνητής θα μπορούσε να ταξινομήσει τις εκφάνσεις του και να οριοθετήσει τις δράσεις του (Μπόση, 2000). Η έννοια της τρομοκρατίας *«παραμένει μία από τις πλέον πολυσυζητημένες και αμφιλεγόμενες έννοιες»* (Μπόση, 2000: 70). Η τρομοκρατία αποτελείται από ένα πολυσύνθετο σετ φαινομένων με ευδιάκριτες διαφορές ανάμεσα στις τρομοκρατικές ομάδες, αναφορικά με την καταγωγή και τα διαφορετικά τους κίνητρα (Bjorno, 2005). Ο Walter Laqueur (2003) συμφωνεί με την προσέγγιση αυτή και καταλήγει πως δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο είδος τρομοκρατίας και στην ουσία ‘*ότι αποτελεί χαρακτηριστικό του ενός δεν αποτελεί αναγκαστικά χαρακτηριστικό και του άλλους είδους.*’

Αρκετές ήταν οι περιπτώσεις στις οποίες υπήρξε αδυναμία διάκρισης μεταξύ ενός τρομοκρατικού πυρήνα και ενός απελευθερωτικού κινήματος. Επίσης η έννοια της τρομοκρατίας έχει σκαγραφηθεί ως ένα φαινόμενο που είναι *«η τελευταία διέξοδος των αδικημένων»*. Αλλά από την άλλη, είναι σχεδόν αδύνατον να δικαιολογηθούν δολοφονικές πράξεις απέναντι σε αθώο και άμαχο πληθυσμό στο όνομα ενός ιερού σκοπού (Λιβανίδης,

2001). Η ενοχοποίηση κάθε μέλους της κοινωνίας, έχει ως αποτέλεσμα ο κάθε αθώος και άοπλος πολίτης να φοβάται για τη ζωή του (Netanyahu, 1995).

Τα θρησκευτικά και εθνικιστικά ριζοσπαστικά στοιχεία είναι τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης τρομοκρατίας και δεν αποκλείεται να αλλάξουν μέσα στα επόμενα χρόνια (Laqueur, 2003).

Οι συχνότερα χρησιμοποιούμενες λέξεις για την περιγραφή του τρομοκρατικού φαινομένου είναι οι εξής (Μπόση, 1996: 31-32):

1. Βία - δύναμη, 83%
2. Πολιτική, 65%
3. Φόβος - τρόμος, 51%
4. Εκφοβισμός, 47%
5. Ψυχολογικός αντίκτυπος - αναμενόμενες αντιδράσεις, 41,5%
6. Θύμα - στόχος - διαφοροποίηση, 37,5%
7. Με σκοπό, σχεδιασμό, συστηματικά οργανωμένη πράξη, 32%
8. Μέθοδος πάλης, στρατηγική, τακτική, 30,5%
9. Στα όρια αποδεκτών κανόνων, χωρίς ανθρωπιστικές δεσμεύσεις, 30%
10. Εξαναγκασμός, εκβιασμός, εισαγωγή στην ενδοτικότητα, 28%
11. Θέματα δημοσιότητας, 21,5%
12. Αυθαίρετη, μη προσωπική, τυχαία, χωρίς διακρίσεις επιλογή, 21%
13. Θύματα ουδέτεροι πολίτες, μη μάχιμοι, 17,5%
14. Εκβιασμός, 17%
15. Έμφαση στα αθώα θύματα, 15,5%
16. Ομάδες, κίνηση, η οργάνωση σαν δράστες, 14%
17. Σκοπός συμβολικός, για να το δουν οι άλλοι, 13,5%
18. Απρογραμμάτιστη, ξαφνική, μη αναμενόμενη πορεία της βίας, 9%
19. Παράνομη, 9%
20. Με συχνότητα και συνέπεια 7%
21. Εγκληματική 6%
22. Αιτήματα προς τρίτους, 4%

Ενδεχομένως τα νούμερα εν έτη 2018 να διαφοροποιούνται, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν μεγάλες διακυμάνσεις στα ποσοστά των συχνά χρησιμοποιούμενων όρων, όπως θα αποδειχθεί παρακάτω με την παράθεση μερικών ορισμών του φαινομένου. Πάντως σύμφωνα με τον Αθανάσιο Βαμβούκο (1991: 23) οι περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν στα εξής στοιχεία:

- «(i) προσφυγή στη βία ή σε απειλές για άσκηση βίας
(ii) ύπαρξη πρόθεσης να χρησιμοποιηθεί η βία για πολιτικούς σκοπούς
(iii) το άτομο ή τα άτομα που διαπράττουν τη συγκεκριμένη πράξη πρέπει να ενεργούν χωρίς να ασκούν κρατική εξουσία».

Όπως ευθέως τονίζει ο Βαμβούκος (1991), το τελευταίο από τα ανωτέρω στοιχεία είναι κατά κάποιο τρόπο προβληματικό. Παρόλα αυτά οι μελετητές δείχνουν μία διάθεση περιορισμού της χρήσεως του όρου «τρομοκρατία», για μη κρατικούς δρώντες.

Ο Τέλης Λιβανίδης (2001: 17-18) συγκέντρωσε δύο κύρια χαρακτηριστικά του φαινομένου της τρομοκρατίας, που αποτελούν το βασικό αφήγημα των περισσότερων ερευνητών. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι το «επιδιωκόμενο αποτέλεσμα» των τρομοκρατικών οργανώσεων, στην πλειοψηφία των οποίων είναι κάποια «πολιτική ή δευτερευόντως κοινωνική αλλαγή» του συστήματος. Το δεύτερο είναι «τα θύματα και οι επιπτώσεις» της τρομοκρατικής πράξης. Επομένως, τα δύο αυτά στοιχεία αποτελούν κομμάτια των σύγχρονων ορισμών περί τρομοκρατίας. Δηλαδή, ο πολιτικός χαρακτήρας των τρομοκρατικών πληγμάτων και οι μαζικές δολοφονικές πράξεις κατά αμάχων-αθώων πολιτών (Λιβανίδης, 2001).

Σύμφωνα με τα ανωτέρω ο Λιβανίδης (2001: 18), ορίζει ότι «τρομοκρατία είναι η χρήση ή η απειλή χρήσης ισχύος με σκοπό την πρόκληση πολιτικής αλλαγής.» Ακολούθως, ο Walter Laqueur (Λιβανίδης, 2001: 19) εμπλουτίζει τον προηγούμενο ορισμό, προσθέτοντας το χαρακτηριστικό του «παράνομου» της πράξης και των «αθώων θυμάτων» και γράφει το εξής: «τρομοκρατία είναι η παράνομη χρήση ισχύος προκειμένου να επιτευχθούν πολιτικοί σκοποί με στόχευση αθώων πολιτών.» Εν συνεχεία ο James Poland (Λιβανίδης, 2001: 19) γράφει: «τρομοκρατία είναι η προμελετημένη, σκόπιμη και συστηματική άσκηση εγκληματικών πράξεων, δολοφονιών, καταστροφών και απειλών εναντίον αθώων προκειμένου να προκληθεί ο εκφοβισμός τους με σκοπό την απόκτηση ενός πολιτικού ή τακτικού πλεονεκτήματος και τον επηρεασμό ενός πληθυσμιακού τμήματος.» Παρατηρείται πως ο Laqueur πρόσθεσε το χαρακτηριστικό των αθώων θυμάτων για την πραγμάτωση πολιτικών στόχων και εν συνεχεία ο Poland κινήθηκε σε έναν πιο εκτενή ορισμό δίνοντας έμφαση στην «ψυχολογική» διάσταση της κάθε τρομοκρατικής πράξης. Δηλαδή στην επίτευξη πολιτικών στόχων μέσω του εκφοβισμού που κατά συνέπεια θα επιτύχουν οι τρομοκρατικές ενέργειες στο σύνολο της κοινωνίας που δέχθηκε το «χτύπημα». Ο Weinberg (2005) σχολιάζει πως πολλοί από τους σύγχρονους ορισμούς περί τρομοκρατίας αναφέρονται στο «ψυχολογικό» σκέλος. Δηλαδή η στοχοποίηση ενός θύματος αποτελεί ένα μόνο κομμάτι ενός ευρύτερου εγχειρήματος, σκοπός του οποίου αποτελεί η αλλαγή του τρόπου σκέψης και συμπεριφοράς ενός συνόλου, μέσω

του τρόμου που έχει προκληθεί. Τον ίδιο ακριβώς «μηχανισμό» χρησιμοποιούσαν και διάφορες αναρχικές οντότητες στα τέλη του δεκάτου ένατου αιώνα, με την τοποθέτηση εκρηκτικών μηχανισμών σε πολυσύχναστα σημεία πόλεων, στοχοποιώντας εξέχοντα μέλη της κοινωνίας (όπως πολιτικούς και επιχειρηματίες). Τότε ήταν που οι μελετητές του φαινομένου άρχισαν να κάνουν λόγο για «προπαγάνδα μέσω πρακτικής» (“propaganda by deed”) (Weinberg, 2005).

Ο Netanyahu παρουσιάζει στο βιβλίο του με τίτλο «Fighting Terrorism» ένα περιεκτικό και συνάμα ολοκληρωμένο ορισμό περί τρομοκρατίας. Συγκεκριμένα αναφέρει το εξής: *«τρομοκρατία είναι η προμελετημένη και συστηματική επίθεση κατά πολιτών για τη δημιουργία φόβου για πολιτικούς λόγους.»* (Netanyahu, 1995: 8). Ο ανωτέρω ορισμός περιλαμβάνει την επίθεση κατά αθώων πολιτών, τον σκοπό των τρομοκρατικών επιθέσεων που είναι η επίτευξη συγκεκριμένων πολιτικών, καθώς και το αίσθημα του φόβου που προξενούν τα τρομοκρατικά χτυπήματα για την επίτευξη πολιτικών διεξόδων.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως τρομοκρατικές οργανώσεις με τον μεγαλύτερο βαθμό επικινδυνότητας (εξαιρούνται οι εθνικιστικού-τύπου οργανώσεις που δημιουργούνται και δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό έδαφος) έχουν αναπτυχθεί και δραστηριοποιούνται σε κράτη με σχετικά αδύναμη ή και μηδενική κρατική υπόσταση (Newman, 2007). Υπάρχουν δε και οι περιπτώσεις όπου οι τρομοκρατικές οργανώσεις λαμβάνουν διαφόρων ειδών «διευκολύνσεις» από τις ίδιες τις κρατικές αρχές, στο κράτος όπου έχουν οργανωθεί (Newman, 2007). Η έρευνα του Newman (2007) καταλήγει στο ότι το φαινόμενο της τρομοκρατίας φαίνεται να εμφανίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό σε κράτη με αδύναμη κρατική υπόσταση (“weak state”), παρά σε μηδενική (“failed state”).

Για τους ίδιους τους τρομοκράτες είναι μία μάχη για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αφού στηρίζουν τα χτυπήματά τους στο όνομα της ελευθερίας, η οποία δεν τους είχε παραχωρηθεί από την «αντίπαλη» πλευρά. Παρόλα αυτά ο Netanyahu (1995) ευθέως προσθέτει επ’ αυτού πως υπάρχει προφανής αντιπαράθεση μεταξύ των τρομοκρατικών ‘στοιχείων’ που θεωρούν τους εαυτούς τους ως ‘μαχητές της ελευθερίας’ και των μεθόδων που τα ίδια τρομοκρατικά υποκείμενα χρησιμοποιούν για να ικανοποιήσουν τα αιτήματά τους. Πολλοί είναι οι ερευνητές που πιστεύουν ότι δεν πρόκειται να βρεθεί ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για την τρομοκρατία αφού πολλοί αρκετοί γράφουν χαρακτηριστικά ότι ‘για τη μία πλευρά θεωρείται τρομοκράτης, ενώ για την άλλη μαχητής ελευθερίας’. Αυτή η σκέψη, του ‘ποιός τελικά είναι ο τρομοκράτης και ποιός ο μαχητής που δίνει τη μάχη του προς την απελευθέρωση’ είναι αρκετά υποκειμενική και εν τέλει έγκειται στην κρίση και τα πιστεύω του συγγραφέα. Η αλήθεια είναι πως κανένα άτομο που

δολοφονεί αθώους πολίτες δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ‘μαχητής ελευθερίας’. (Ganor, 2002) Παρόλα αυτά είναι ένα ερώτημα το οποίο σύμφωνα με τον Ganor (2002) δεν απασχολεί σε ιδιαίτερο βαθμό την κοινότητα που πασχίζει να καταπολεμήσει το παγκόσμιο φαινόμενο της τρομοκρατίας. Ο ίδιος συνεχίζει πως το μεγαλύτερο βοήθημα θα ήταν να βρεθεί ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για το συγκεκριμένο φαινόμενο.

Το FBI ορίζει το φαινόμενο της τρομοκρατίας ως εξής: *«τρομοκρατία είναι η παράνομη άσκηση βίας κατά ατόμων ή περιουσίας με σκοπό τη διάβρωση ή φθορά μίας κυβέρνησης, άμαχου πληθυσμού ή τμημάτων τους, με στόχο την ανάπτυξη πολιτικών και κοινωνικών σκοπών»* (Μπόση, 2000: 74). Στο Γλωσσάριο του NATO τρομοκρατία είναι: *«η παράνομη χρήση ή η απειλή χρήσης βίας, προκαλώντας φόβο και τρόμο, κατά ατόμων και περιουσιών στην προσπάθεια εξαναγκασμού και εκφοβισμού κυβερνήσεων και κοινωνιών, ή η απόκτηση ελέγχου σε έναν πληθυσμό, για την επίτευξη πολιτικών, θρησκευτικών ή ιδεολογικών σκοπών»* (Nato Glossary Of Terms And Definitions, 2018).

Σύμφωνα με τον Ganor (2002) η εύρεση ενός κοινά αποδεκτού ορισμού, θα αποτελέσει τον ‘θεμέλιο λίθο’ στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας. Το παραπάνω θα έχει ως στόχο οι διεθνείς νομοθετικές διαδικασίες να μπορέσουν να ‘κινηθούν’ ομαλότερα και να στοχοποιήσουν επακριβώς τα πρόσωπα, τις εταιρείες ή ακόμη και τα κράτη τα οποία υποστηρίζουν τις τρομοκρατικές δραστηριότητες. Ο ίδιος πιστεύει πως η εύρεση ενός κοινά αποδεκτού ορισμού του τρομοκρατικού φαινομένου αποτελεί έναν εφικτό στόχο (σε αντίθεση με πολλούς ερευνητές του ίδιου ερευνητικού πεδίου) για τη διεθνή κοινότητα (Ganor, 2002). Τέλος, σημειώνει χαρακτηριστικά το ότι *“όσο νωρίτερα τα έθνη αυτού του κόσμου το συνειδητοποιήσουν, τόσο το καλύτερο”* (Ganor, 2002: 304).

1.2 Πως η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει το φαινόμενο της τρομοκρατίας

Τα τρομοκρατικά χτυπήματα που συνέβησαν επί Ευρωπαϊκού εδάφους τα προηγούμενα έτη, ακολουθήθηκαν από μια σειρά παρατεταμένων διαφωνιών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ αναφορικά με τον ακριβή προσδιορισμό μίας έννοιας του φαινομένου αυτού. Οι μεταβολές που χαρακτήρισαν το φαινόμενο της τρομοκρατίας και ο διεθνικός της χαρακτήρας, συνετέλεσαν στο να αποτελέσει μία από τις πιο πολυσυζητημένες θεματικές των Ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων (Μπόση, 2000). Παρόλ’ αυτά και σύμφωνα με την Μπόση (2000), τα ποσοστά ενδιαφέροντος πάνω στο συγκεκριμένο θέμα σπανίως διατηρήθηκαν σε υψηλά επίπεδα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επομένως, ίσως αυτός είναι και ο λόγος όπου τα κράτη μέλη δεν κατάφεραν να διατυπώσουν με σαφήνεια την έννοια της τρομοκρατίας.

Το TREVI (Terrorism, Radicalism, Extremism and political Violence) ήταν ένα ευρωπαϊκό δίκτυο που δημιουργήθηκε το Δεκέμβριο του 1975 και πλέον έχει αντικατασταθεί από τη Συμφωνία του Σένγκεν. Ως Ευρωπαϊκό δίκτυο που δραστηριοποιούνταν γύρω από το τρομοκρατικό φαινόμενο, προσπάθησε να προσδιορίσει και να “οριοθετήσει” την έννοια της τρομοκρατίας. Στη συνέχεια κατέληξε στο ότι *“τρομοκρατία ορίζεται η χρήση ή η απειλή χρήσης βίας από συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων για την επίτευξη πολιτικών στόχων”*. (Μπόση, 2000: 87) Η προσθήκη της φράσης: “επίτευξη πολιτικών στόχων”, καθιστά τον συγκεκριμένο ορισμό εξαιρετικά σημαντικό, αν και υπήρξε μία από τις πρώτες ευρωπαϊκές προσπάθειες διατύπωσής του (Μπόση, 2000).

Στα μέσα του Σεπτεμβρίου του 2001, λίγες μόλις ημέρες μετά το τρομοκρατικό χτύπημα του Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε μία πρόταση απόφασης πλαισίου αναφορικά με τον θεωρητικό καθορισμό περί τρομοκρατικών ενεργειών, καθώς επίσης και των ποινών που θα επιβάλλονταν στα υποκείμενα που θα διέπρατταν τρομοκρατικές ενέργειες (Συμβούλιο της ΕΕ, 2001). Άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός πως ούτε και στην παρούσα πρόταση απόφασης πλαισίου δεν υπάρχει ένας περιεκτικός ορισμός περί τρομοκρατίας. Αντ’ αυτού λαμβάνουμε τα εξής γενικά στοιχεία περί ‘τρομοκρατίας’:

“Ως ‘τρομοκρατική ομάδα’ νοείται η εγκαθιδρυμένη για ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη ένωση περισσότερων των δύο προσώπων που δρουν από κοινού προκειμένου να διαπράξουν τα τρομοκρατικά αδικήματα:

α) Δολοφονίας·

β) Σωματικής Βλάβης·

γ) Απαγωγής ή Σύλληψης ομήρων·

δ) Εκβιασμού·

ε) Κλοπής ή ληστείας·

στ) Παράνομης κατάληψης ή φθοράς κρατικών ή κυβερνητικών εγκαταστάσεων, δημόσιων συγκοινωνιακών μέσων, εγκαταστάσεων υποδομής, δημόσιων χώρων και άλλων δημόσιων αγαθών·

ζ) Κατασκευής, κατοχής, αγοράς, μεταφοράς, ή προμήθειας όπλων ή εκρηκτικών·

η) Απελευθέρωσης μολυσματικών ουσιών ή πρόκλησης πυρκαγιών, εκρήξεων ή πλημμυρών, έκθεσης σε κίνδυνο προσώπων, περιουσιακών αγαθών, ζώων ή του περιβάλλοντος·

θ) Διαταραχής ή διακοπής του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή άλλους σημαντικού πόρου·

ι) Επιθέσεων μέσω της διαταραχής συστήματος πληροφόρησης·

κ) *Απειλής διάπραξης μιας εκ των προαναφερόμενων αξιόποινων πράξεων*” (Συμβούλιο της ΕΕ, 2001, α.3 π.1 & 2).

Επιπροσθέτως αξιόποινες πράξεις σύμφωνα με το Άρθρο 4 (Συμβούλιο της ΕΕ, 2001), αποτελούν η υποκίνηση, η συνδρομή, η συνεργία και η απόπειρα τρομοκρατικής ενέργειας. Σύμφωνα λοιπόν με τα άρθρα 3 και 4 (Συμβούλιο της ΕΕ, 2001) δεν υφίσταται μία περιεκτική διατύπωση της έννοιας της τρομοκρατίας από Ευρωπαϊκής πλευράς εν έτη 2001, παρά μία πλειάδα αξιόποινων ενεργειών που θεωρούνται ως ‘τρομοκρατικές’.

Στα μέσα Ιουνίου του 2002 το Συμβούλιο υιοθέτησε την Πρόταση Πλαίσιο υπ’ αριθμόν 2002/475/ΔΕΥ, αναφορικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Συνεχίζοντας την ίδια ‘ρητορική’ της Προτάσεως Απόφασης Πλαισίου του 2001, όρισε έναν αριθμό αξιόποινων πράξεων που πρέπει να θεωρούνται ως τρομοκρατικά εγκλήματα:

- “α) προσβολή κατά της ζωής προσώπου, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει το θάνατο,*
- β) σοβαρή προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου,*
- γ) απαγωγή ή αρπαγή ομήρων,*
- δ) πρόκληση μαζικών καταστροφών σε κυβερνητικές ή δημόσιες εγκαταστάσεις, συγκοινωνιακά συστήματα, υποδομή, περιλαμβανομένων και των συστημάτων πληροφορικής, σταθερές εξέδρες που ευρίσκονται επί της υφαλοκρηπίδας, δημόσιους χώρους ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που θα μπορούσαν να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες,*
- ε) κατάληψη αεροσκαφών ή πλοίων ή άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων,*
- στ) κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση πυροβόλων όπλων, εκρηκτικών υλών, πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων καθώς και, όσον αφορά τα βιολογικά και χημικά όπλα, έρευνα και ανάπτυξη,*
- ζ) απελευθέρωση επικίνδυνων ουσιών ή πρόκληση πυρκαγιών, πλημμύρων ή εκρήξεων, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζωών σε κίνδυνο,*
- η) διαταραχή ή διακοπή του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή κάθε άλλου βασικού φυσικού πόρου, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζωών σε κίνδυνο,*
- θ) απειλή τέλεσης μιας εκ των πράξεων οι οποίες απαριθμούνται στα στοιχεία α) έως η)”* (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, ά.1 π.1).

Στις ανωτέρω αξιόποινες ενέργειες που χαρακτηρίστηκαν ως εγκλήματα τρομοκρατίας, προστέθηκε η κλοπή, ο εκβιασμός καθώς και η πλαστογράφηση διοικητικών εγγράφων έτσι ώστε να περατωθεί μία από τις παραπάνω πράξεις (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, α.3).

Οι πράξεις αυτές θα πρέπει ωστόσο να είναι ικανές ώστε να προκαλέσουν την προσβολή μίας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού και όταν ο δράστης έχει σκοπό να προκαλέσει τον εκφοβισμό ενός πληθυσμού, να εξαναγκάσει δημόσιες αρχές ή διεθνή οργανισμό να προβούν σε ορισμένες πράξεις οι οποίες θα ικανοποιήσουν τα αιτήματα του δράστη ή της ομάδας των δραστών και τέλος να οδηγήσουν στην αποσταθεροποίηση ή και καταστροφή θεμελιωδών δομών ενός κράτους ή ενός διεθνούς οργανισμού (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, ά.1 π.1).

Η συγκεκριμένη Απόφαση Πλαίσιο του Συμβουλίου ορίζει την έννοια της ‘τρομοκρατικής ομάδας’ ως εξής: “*η εγκαθιδρυμένη επί ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη ένωση¹ περισσοτέρων των δύο προσώπων που δρουν από κοινού προκειμένου να τελέσουν τρομοκρατικά εγκλήματα.*” (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, α.2 π.1). Επιπροσθέτως τίθεται και το θέμα επιβολής ποινής σε υποκείμενα που διευθύνουν μία τρομοκρατική ομάδα, ή ακόμη σε άτομα τα οποία συμμετέχουν με διάφορους τρόπους στην ανάπτυξη αυτής (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, α.2 π.2).

Στις 6 Νοεμβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε Πρόταση αναφορικά με την ανάγκη τροποποίησης της Απόφασης Πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Συγκεκριμένα, οι ραγδαίοι ρυθμοί ανάπτυξης που σημείωσαν οι νεότερες τεχνολογίες επικοινωνιών και πληροφορίας, καθώς και η μαζική χρήση αυτών από μεγάλες μερίδες πληθυσμού, ωφέλησαν τους τρομοκράτες. Αφού οι τελευταίοι χρησιμοποίησαν διάφορα εργαλεία που προσφέρει το διαδίκτυο με σκοπό να διαδώσουν την προπαγάνδα τους, να στρατολογήσουν, ακόμη και να εκπαιδεύσουν επίδοξους τρομοκράτες, αφού έχουν διαδοθεί μέσω του διαδικτύου μέθοδοι αλλά και μέσα που μπορούν να προκαλέσουν τρομοκρατικά πλήγματα (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2007).

Ως απάντηση λοιπόν προς το μεταβαλλόμενο τεχνολογικό περιβάλλον, στις 28 Νοεμβρίου 2008 το Συμβούλιο της ΕΕ υιοθέτησε την Απόφαση Πλαίσιο υπ’ αριθμόν 2008/919/ΔΕΥ, έτσι ώστε να τροποποιηθεί η 2002/475/ΔΕΥ αναφορικά με την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Έτσι, ως έγκλημα το οποίο μπορεί να συνδεθεί με τρομοκρατική δραστηριότητα προστέθηκε η διάδοση μηνυμάτων που θα παροτρύνουν προς μία ή σε περισσότερες τρομοκρατικές ενέργειες. Η δεύτερη αξιόποινη τρομοκρατική πράξη που προστέθηκε είναι η στρατολόγηση νέων μελών, τα οποία και θα προβούν στη συνέχεια στην

¹ Ως ‘διαρθρωμένη ένωση’ νοείται: “*μία ένωση που δεν συγκροτήθηκε τυχαία με σκοπό να διαπράξει αμέσως ένα ορισμένο έγκλημα και η οποία δεν έχει απαραίτητως τυπικά καθορισμένους ρόλους των μελών της, συνέχεια στη σύνθεσή της η πολυσύνθετη δομή*” (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, ά.2 π.1).

τέλεση κάποιας τρομοκρατικής ενέργειας. Τρίτο και τελευταίο στοιχείο που άλλαξε με τη νέα Απόφαση Πλαίσιο του 2008 και που αφορά πιθανά εγκλήματα που θα μπορούσαν να έχουν σχέση με τρομοκρατική δραστηριότητα, αποτελεί η “εκπαίδευση τρομοκρατών” (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2008, α.1 π.1). Η εκπαίδευση μπορεί να γίνεται πάνω σε συγκεκριμένα οπλικά συστήματα, σε επιβλαβείς ουσίες και σε άλλες μεθόδους που χρησιμοποιούν τα τρομοκρατικά υποκείμενα για να πετύχουν τον στόχο τους. Το υποκείμενο λοιπόν που θα παράσχει τέτοιου είδους τεχνογνωσία που θα προορίζεται για τρομοκρατικές ενέργειες, θα τιμωρείται και θα αντιμετωπίζεται κι ο ίδιος ως ‘τρομοκράτης’ (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2008, α1 π1).

Παρατηρείται πως η ΕΕ δεν έχει καταφέρει μέχρι στιγμής να υιοθετήσει έναν περιεκτικό και κοινά αποδεκτό, προς όλα τα κράτη μέλη της, ορισμό περί τρομοκρατίας. Έχει καταφέρει μέχρι στιγμής να διακρίνει ορισμένες αξιόποινες ενέργειες οι οποίες μπορούν να συνδεθούν με το τρομοκρατικό φαινόμενο. Δηλαδή ποια είναι τα εγκλήματα, η διάπραξη των οποίων συνάδει με τρομοκρατικές πράξεις. Η αλήθεια είναι πως πρόκειται για έναν εξαιρετικά αμφισβητούμενο όρο, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχουν καν ιδεολογικές ομοιότητες ανάμεσα σε διαφορετικές τρομοκρατικές οργανώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

“Τα πρώτα τρομοκρατικά πλήγματα στην Ευρώπη”

2.1 Η έναρξη της τρομοκρατίας (9/11)

Ο πρόεδρος George W. Bush στον απόηχο των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στην πόλη της Νέας Υόρκης και της Ουάσιγκτον, κήρυξε επίσημα τον “Πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας”. Σε ομιλία του στις 29 Ιανουαρίου 2002 απηύθυνε κάλεσμα σε όλα τα κράτη να συνεργαστούν και να εναντιωθούν στο τρομοκρατικό φαινόμενο. Είπε χαρακτηριστικά ότι ακόμη και σε περίπτωση που δεν επέμβουν κάποιοι με σκοπό να αντιμετωπίσουν τον ‘τρόμο’, θα το έκαναν οι ΗΠΑ μόνες τους. Ένας εκ των στόχων των ΗΠΑ, όπως ανέφερε ήταν να εμποδίσουν τις κρατικές οντότητες που με τις ενέργειές τους υποβοηθούσαν και ‘τροφοδοτούσαν’ το τρομοκρατικό φαινόμενο, όπως το Αφγανιστάν, το καθεστώς του Saddam Hussein στο Ιράκ, η Βόρεια Κορέα και το Ιράν. Στην παρούσα ομιλία του ο Πρόεδρος των ΗΠΑ έκανε λόγο για τον ‘άξονα του κακού’, ο οποίος ουσιαστικά αποτελούνταν από κράτη που ‘διατάραζαν’ την ειρήνη με τις πράξεις τους, είτε αναζητώντας όπλα μαζικής καταστροφής είτε υποβοηθώντας τρομοκρατικές οργανώσεις να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν. Στην εν λόγω ομιλία του αναφέρθηκε στον διεθνικό χαρακτήρα που έλαβε το τρομοκρατικό φαινόμενο, λέγοντας χαρακτηριστικά πως κανένα “φυσικό εμπόδιο” (π.χ. θάλασσα) δεν θα μπορούσε να προστατέψει κανένα κράτος από μία ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση. Ο ίδιος συνεχίζοντας ανέφερε ότι η εσωτερική ασφάλεια θα επιτευχθεί αποκλειστικά με αυξημένες εξωτερικές δραστηριότητες σε συνδυασμό με διαρκή ‘επαγρύπνηση’ στο εσωτερικό του αμερικανικού κράτους. Ορισμένες από τις κινήσεις που ανέφερε ότι θα προέβαινε κατά την προεδρία του ήταν η επίτευξη καλύτερης συλλογής πληροφοριών, αντιμετώπιση βιοτρομοκρατίας, αυξημένη ασφάλεια σε αερολιμένες, καλύτερη επίβλεψη συνόρων και τέλος βελτίωση υπηρεσιών άμεσης δράσης (Bush, 2002).

2.2 Μαδρίτη 2004

Το πρωί της 11ης Μαρτίου 2004 δέκα αυτοσχέδιοι εκρηκτικοί μηχανισμοί εξερράγησαν σε τέσσερα διαφορετικά τρένα στην περιοχή της Μαδρίτης όπου και σημειώθηκαν 192 θάνατοι και περισσότεροι από 1.400 τραυματίες. Η συγκεκριμένη επίθεση αποτέλεσε τη μεγαλύτερη τρομοκρατική επίθεση επί ευρωπαϊκού εδάφους μέχρι τότε. Η Ισπανική κυβέρνηση κατά τις πρώτες ώρες της τρομοκρατικής επίθεσης έσπευσε να κατηγορήσει την ETA, μία βασική εθνικιστική και αυτονομιστική οργάνωση, η οποία είχε σημειώσει ορισμένες επιθέσεις στο

παρελθόν, όχι όμως παρόμοιας έκτασης. Όπως τελικά απεδείχθη η al-Qaeda του Osama bin Laden βρισκόταν πίσω από τη μεγάλη αυτή επίθεση. Το Ισπανικό κράτος, όντας σύμμαχος με τις ΗΠΑ, είχε αποστείλει μέχρι και την ημέρα της επίθεσης 1.300 στρατεύματα στις εμπόλεμες ζώνες του Ιράκ. Άξιο αναφοράς είναι πως ο πρώην ηγέτης της al-Qaeda, Osama bin Laden, είχε απειλήσει την Ισπανία για αυτή της την απόφαση, λίγους μήνες πριν η επίθεση λάβει χώρα (Sciolino, 2004).

2.3 Λονδίνο 2005

Στις 7 Ιουλίου 2005 σημειώθηκαν 4 βομβιστικές επιθέσεις, με αυτοσχέδιους μηχανισμούς, σε μέσα μαζικής μεταφοράς του Λονδίνου και συγκεκριμένα σε 3 διαφορετικά τρένα, όπου και δολοφονήθηκαν 39 άτομα και σε 1 λεωφορείο με τον αριθμό των θυμάτων να ανέρχεται στους 13. Οι τραυματίες από τις βομβιστικές επιθέσεις της 7^{ης} Ιουλίου, όπως αποκαλείται η μέρα αυτή, ξεπέρασαν τον αριθμό των 700 ατόμων. Οι 4 βομβιστές αυτοκτονίας ύστερα από την πρώτη έρευνα που επακολούθησε χαρακτηρίστηκαν από τις Βρετανικές αρχές ως ‘κοινοί βρετανοί πολίτες’. Όπως απεδείχθη τα υποκείμενα έλαβαν ριζοσπαστικά στοιχεία μέσα στο Βρετανικό κράτος και από ‘κοινοί βρετανοί πολίτες’ μετατράπηκαν σε ‘εγχώρια απειλή’ (Ray, n.d.).

Τα παραδείγματα της Μαδρίτης και του Λονδίνου έδειξαν πως τα τρομοκρατικά υποκείμενα μπορούν κάλλιστα να προέρχονται και από το εσωτερικό δυτικών κρατών συνιστώντας τους έτσι αυτομάτως ως ‘εγχώρια απειλή’. Τα παραδείγματα αυτά έδειξαν κατά κάποιο τρόπο στα κράτη της Δύσης πόσο σημαντική είναι η συνεχής προστασία των ‘κρίσιμων συστημάτων’ ενός κράτους, όπως είναι τα μέσα μαζικής μεταφοράς, στα οποία οι τρομοκρατικές επιθέσεις που σημειώθηκαν προξένησαν απίστευτες καταστροφές. Κάτι ακόμη που συνέβη λόγω των δύο αυτών τρομοκρατικών χτυπημάτων, ήταν σε κάποιες περιπτώσεις να αμφισβητηθούν οι ικανότητες των εγχώριων διωκτικών αρχών από την πλευρά της κοινής γνώμης (Argomaniz, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

3.1 Η καταπολέμηση χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Λίγο μετά τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ (UST), επί προεδρίας George W. Bush, ξεκίνησε ένα πρόγραμμα για να καταπολεμηθεί η χρηματοδότηση τρομοκρατικών πυρήνων (Terrorist Finance Tracking Program ή TFTP). Πρόκειται για ένα πρόγραμμα το οποίο ανιχνεύει παράνομες οικονομικές συναλλαγές για πιθανές τρομοκρατικές ενέργειες, έτσι ώστε οι υπεύθυνοι να διώκονται ποινικά (General Secretariat of the Council of the EU, 2009). Το TFTP συνεργάζεται με την Κοινότητα για την Παγκόσμια Διατραπεζική Οικονομική Επικοινωνία (SWIFT) αναφορικά με τη συλλογή παράτυπων οικονομικών δραστηριοτήτων. Η τελευταία επιτρέπει την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με οικονομικές δραστηριότητες διαφόρων διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, προσφέροντας ταυτοχρόνως διάφορες χρήσιμες υπηρεσίες προς τους πελάτες της (“Terrorist Finance Tracking Program”, n.d.).

Η εν λόγω δραστηριότητα από πλευράς των ΗΠΑ δεν ήταν εξαρχής φανερή. Στις 23 Ιουνίου 2006 η αμερικανική εφημερίδα ‘New York Times’ σε άρθρο της με τίτλο ‘Bank Data Is Sifted by U.S. in Secret to Block Terror’² αναφέρθηκε για πρώτη φορά στην ύπαρξη του προγράμματος TFTP (δημιούργημα του UST και της Αμερικανικής Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών· CIA) και τη συνεργασία του με την Βελγική εταιρεία SWIFT, υπό την προεδρία του George W. Bush (Mara Wesseling & Marieke de Goede & Louise Amoore, 2012). Στην ουσία το αμερικανικό γραφείο ‘Ελέγχου Ξένων Περιουσιακών Στοιχείων’ (OFAC) που υπάγεται στο UST, υποχρεώνει την SWIFT να του παράσχει οποιαδήποτε στιγμή τα αρχεία που σχετίζονται αποκλειστικά και μόνον με οικονομικές συναλλαγές τρομοκρατικού περιεχομένου (“Terrorist Finance Tracking Program”, n.d.).

Σε ενημερωτικό δελτίο του UST για το πρόγραμμα TFTP, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι χάρις αυτού έχουν σωθεί ανθρώπινες ζωές, παρέχοντας πολυάριθμα στοιχεία στην αμερικανική κυβέρνηση και σε υπηρεσίες πληροφοριών για τις ενέργειες τρομοκρατικών πυρήνων ακολουθώντας τη ροή του χρήματος. Σημειώνεται πως σύμφωνα με το UST, το TFTP σέβεται απόλυτα την ιδιωτικότητα των ατόμων που δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με τρομοκρατικές δραστηριότητες, είτε ως συνέταιροι τρομοκρατικών πυρήνων, είτε ως

² Για περισσότερα δες: <https://www.nytimes.com/2006/06/23/washington/23intel.html?hp&ex=1151121600&en=18f9ed2cf37511d5&ei=5094&partner=homepage>

αντουργόι (Terrorist Finance Tracking Program Fact Sheet, 2010). Άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός αρχικής απόρριψης του σχεδίου από την πλευρά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εν έτη 2010, το οποίο είχε ενστάσεις αναφορικά με την αποστολή πληροφοριών προς τις ΗΠΑ για τους τραπεζικούς λογαριασμούς ευρωπαίων πολιτών (SWIFT: European Parliament votes down agreement with the US, 2010).

Τελικά στις 27 Ιουλίου 2010 υπεγράφη κοινή συμφωνία για την αποστολή σημαντικών στοιχείων σχετικά με το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας (TFTP), από την ΕΕ προς τις ΗΠΑ, συμφωνία που θα σημειωθεί ως εξαιρετικό εργαλείο για την καταπολέμηση του τρομοκρατικού φαινομένου.

Συγκεκριμένα ο σκοπός της εν λόγω συμφωνίας, σύμφωνα με το Άρθρο 1α (ΣΥΜΦΩΝΙΑ μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, 2010), είναι η αποστολή στοιχείων που έχουν να κάνουν με οικονομικές συναλλαγές και βρίσκονται σε Ευρωπαϊκά 'χέρια' προς το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ έτσι ώστε να διεξαχθούν οι απαραίτητες έρευνες από μέρους τους, σε δεδομένα τα οποία χαρακτηρίζονται ως 'ύποπτα'. Το Άρθρο 1b (ΣΥΜΦΩΝΙΑ μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, 2010) αναφέρεται και στην ανταλλαγή κοινοτικού-επιπέδου αντίστοιχων πληροφοριών, ανάμεσα στην Eurojust, στη Europol και σε εθνικές υπηρεσίες των κρατών μελών που ασχολούνται με αυτά τα θέματα. Η συγκεκριμένη διμερής Συμφωνία υιοθετήθηκε στις 1 Αυγούστου του ίδιου έτους ("Terrorist Finance Tracking Program", n.d.).

3.2 Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης

Λίγους μήνες μετά τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 και συγκεκριμένα στις 13 Ιουνίου 2002, το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσε απόφαση-πλαίσιο υπ' αριθμόν: 2002/584/ΔΕΥ, αναφορικά με το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (ΕΕΣ). Το ΕΕΣ αποτελεί μία δικαστική απόφαση σύμφωνα με την οποία όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν να προβαίνουν σε συλλήψεις καθώς και σε παράδοση ατόμου από άλλο κράτος μέλος, το οποίο έλαβε μέρος σε αξιόποινη δραστηριότητα (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, ά.1 π.1). Τα κράτη μέλη καλούνται να προβούν στις ανωτέρω κινήσεις βασισμένα στην 'αρχή της αμοιβαίας

αναγνώρισης' (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, ά.1 π.2) Ορισμένες από τις αξιόποινες πρακτικές που αναφέρονται στη 2η παράγραφο του 2ου άρθρου αναφορικά με το 'πεδίο εφαρμογής του ΕΕΣ' αποτελεί μεταξύ άλλων η τέλεση τρομοκρατικού χτυπήματος, η παράτυπη διακίνηση οπλικών συστημάτων, η εκ προθέσεως ανθρωποκτονία ή η πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης, η ομηρία, το παράτυπο εμπόριο ραδιενεργών ή πυρηνικών ουσιών και η αεροπειρατεία.

Με την έκδοση του ΕΕΣ έγινε φανερή η επιθυμία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για στενότερη συνεργασία στο κομμάτι του ποινικού δικαίου και συγκεκριμένα για την ελεύθερη μετακίνηση εγκληματικών υποκειμένων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Παρόλα αυτά το ΕΕΣ την ίδια στιγμή που προωθεί την κοινή δράση μεταξύ των μελών της ΕΕ, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως εξ' ολοκλήρου αποτελεσματικό, καθώς εξαρτάται κυρίως από τις εθνικές νομοθετικές πρακτικές των 'δικαστικών αρχών εκτέλεσης'³ του εντάλματος σχετικά με την παράδοση εγκληματικών υποκειμένων ("The European Arrest Warrant and its application by the Member States", 2006).

3.3 Διακήρυξη για τη μάχη κατά της Τρομοκρατίας

Λίγες ημέρες μετά τις βομβιστικές επιθέσεις στην πρωτεύουσα της Ισπανίας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέδωσε τη 'Διακήρυξη για τη Μάχη κατά της Τρομοκρατίας', μίας δήλωσης η οποία έθεσε νέους στόχους για την καταπολέμηση του τρομοκρατικού φαινομένου, ανοίγοντας τον δρόμο για αποτελεσματικότερη διεθνική συνεργασία, καθώς συνετέλεσε και στη δημιουργία της θέσης του Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης (ΣΑΑ).

Στην εισαγωγή του κειμένου αναφέρεται χαρακτηριστικά πως η τρομοκρατική επίθεση ενάντια σε ένα κράτος, αφορά όλη τη διεθνή κοινότητα και όχι μόνο την πληγείσα χώρα. Τονίζεται πως μόνον με αλληλεγγύη και κοινή δράση θα καταφέρει η ανθρωπότητα να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την τρομοκρατία καλώντας τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο όνομα της 'ρήτρας αλληλεγγύης' να δράσουν σε περίπτωση χτυπήματος σε οποιοδήποτε μέλος της Ένωσης. Μέσα στο πνεύμα 'αλληλεγγύης' εμπεριέχεται και η χρηματική αποζημίωση από πλευράς της ΕΕ σε θύματα τρομοκρατικής επίθεσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μέσα από το εν λόγω έγγραφο πιστοποιεί τη συνεχή προσήλωση της ΕΕ προς τον ΟΗΕ και τις αποφάσεις αυτού αναφορικά με την ασφάλεια γενικότερα και την τρομοκρατία ειδικότερα. Η ΕΕ θα συνεχίσει να δραστηριοποιείται πλάι στις ΗΠΑ, σε άλλα κράτη-εταίρους, σε διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς στην προσπάθειά της να

³ Ως 'δικαστική αρχή εκτέλεσης' η απόφαση-πλαίσιο ορίζει την δικαστική αρχή του κράτους το οποίο καλείται να εκτελέσει το ΕΕΣ (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002, ά. 3).

‘πολεμήσει’ την τρομοκρατία. Όσον αφορά τη σχέση της ΕΕ με τρίτες χώρες, το κείμενο αναφέρει τα εξής: η ΕΕ θα ενισχύει τους αντιτρομοκρατικούς μηχανισμούς τρίτων κρατών παρέχοντάς τους τεχνική υποστήριξη, θα διατηρεί τον αντιτρομοκρατικό διάλογο ενεργό μέσα στην πολιτική τρίτων κρατών, ιδίως αυτών που μαστίζονται περισσότερο από το τρομοκρατικό φαινόμενο, και τέλος θα επιβλέπει τα κράτη αυτά όσον αφορά την εξελικτική πορεία των αντιτρομοκρατικών μέτρων που θεσπίζουν.

Υπό το βαρύ κλίμα της νέας και σημαντικής τρομοκρατικής επίθεσης στην καρδιά του Ισπανικού κράτους με τη συγκεκριμένη διακήρυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλούνται τα κράτη μέλη να συμμορφωθούν και να ακολουθούν πιστά την ήδη υπάρχουσα ευρωπαϊκή νομοθεσία που σχετίζεται με το φαινόμενο της τρομοκρατίας (όπως η απόφαση πλαισίου του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, απόφαση πλαίσιο του TFTP κ.α.). Αξιο αναφοράς στο παρόν σημείο αποτελεί η αναφορά του εγγράφου στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει το TFTP στο αντιτρομοκρατικό σκέλος της ΕΕ και η ανάγκη για περαιτέρω βελτίωσή του. Σε νομοθετικό επίπεδο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο της ΕΕ να εξετάσει περαιτέρω ζητήματα, κυρίως αναφορικά με την εύρυθμη ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στα κράτη μέλη και τις διασυνοριακές καταδιώξεις υπευθύνων για τρομοκρατικά πλήγματα. Σοβαρή προϋπόθεση για ένα εύρυθμο νομοθετικό ευρωπαϊκό σύστημα αποτελεί η βελτίωση της εθνικής δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

Το επόμενο μέτρο που έπρεπε να παρθεί άμεσα είναι η συνεργασία των κρατών μελών στο επιχειρησιακό τους σκέλος. Οι αστυνομικές, τελωνειακές και όποιες άλλες υπηρεσίες που ασχολούνται με επιχειρησιακές δράσεις θα πρέπει να συνεργάζονται στενά μεταξύ τους για την όσο το δυνατόν ταχύτερη ανταλλαγή πληροφοριών που θα βοηθήσουν στην πρόληψη ενός ή και περισσότερων τρομοκρατικών εγκλημάτων. Επιπροσθέτως το κείμενο απηύθυνε κάλεσμα προς τη Europol και τη Eurojust, δύο σημαντικές Ευρωπαϊκές υπηρεσίες στο σκέλος της τρομοκρατίας, να δρουν όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, και τονίστηκε η ανάγκη ενίσχυσης της Europol με την επαναλειτουργία της Ειδικής Αντιτρομοκρατικής Ομάδας στους κόλπους της υπηρεσίας και με την όσο το δυνατόν ταχύτερη μεταφορά χρήσιμων πληροφοριών από πλευράς των κρατών μελών και με αποδέκτη τη Europol. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με το παρών κείμενο κάλεσε επίσης τη Europol να ξεκινήσει το δικό της Σύστημα Πληροφοριών (EIS), το οποίο και επετεύχθη εν έτη 2005⁴.

4 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά το EIS: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-information-system>

Η μεγαλύτερη αποδοτικότητα των συστημάτων πληροφόρησης αποτελεί το επόμενο μέτρο που το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά όργανα και κράτη μέλη να ακολουθήσουν. Αναφέρεται η βελτίωση του Συστήματος Πληροφοριών της Σένγκεν (SIS) από τον Ιούνιο του ίδιου έτους και η εκκίνηση του Συστήματος Πληροφοριών Visa (VIS) που πραγματοποιήθηκε τον ίδιο μήνα με το ανανεωμένο SIS.

Τέλος, όπως και προαναφέρθηκε, με την παρούσα Διακήρυξη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανακοίνωσε τη δημιουργία του Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης (ΣΑΔ), με πρώτο πρόσωπο τον κ. Gijs de Vries. Ο ΣΑΔ σύμφωνα με το κείμενο θα κατευθύνει τις εργασίες του Συμβουλίου, θα ενημερώνει το Συμβούλιο σχετικά με τις δράσεις των υπόλοιπων οργάνων και υπηρεσιών της ΕΕ και θα προτείνει περαιτέρω λύσεις πάνω στις αποφάσεις που θα λαμβάνει το Συμβούλιο (όλα τα παραπάνω αναφέρονται φυσικά στο πεδίο της τρομοκρατίας) (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2004).

Όπως γίνεται αντιληπτό με τη σύσταση από πλευράς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Διακήρυξης για τη Μάχη κατά της Τρομοκρατίας αμέσως μετά τις βομβιστικές επιθέσεις της Μαδρίτης, ‘άνοιξε’ ουσιαστικά ο δρόμος προς διεθνή και περιφερειακή συνεργασία. Αφού η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε με τη Διακήρυξη στόχους για την πάταξη της τρομοκρατίας που δεν αφορούσαν μόνον τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, υπογραμμίστηκε η ανάγκη συνεργασίας της ΕΕ με τρίτες χώρες σε διάφορους τομείς. Επίσης οι αναφορές στις φιλικές σχέσεις μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ, καθώς και οι σχέσεις της ΕΕ με διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς είναι αρκετά εμφανείς μέσα στο έγγραφο. Το σίγουρο είναι ότι με τη μεγαλύτερη τρομοκρατική επίθεση επί ευρωπαϊκού εδάφους (με όρους θυμάτων) για την εποχή εκείνη, η ΕΕ αντιλήφθηκε πως η τρομοκρατία δεν γνωρίζει σύνορα, πως αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για την ανθρωπότητα και πως μόνον μέσα σε ένα περιβάλλον συνεχούς συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ κρατών θα μπορέσει τελικά το φαινόμενο αυτό να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

3.4 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας

Στον απόηχο της τρομοκρατικής επίθεσης στη Μαδρίτη και με την Κοινή Δράση 2004/551/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 12 Ιουλίου 2004 ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (ΕΟΑ).

Ο ΕΟΑ εδρεύει στις Βρυξέλλες και βρίσκεται υπό τη διαρκή εποπτεία και πολιτικό έλεγχο του Συμβουλίου της ΕΕ, στο οποίο καταθέτει εκθέσεις σχετικά με τις δραστηριότητες και την εξέλιξή του και λαμβάνει εν συνεχεία κατευθυντήριες γραμμές. Αρχηγικό πρόσωπο της ΕΟΑ αποτελεί ο Υπατος Εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ. Η συμμετοχή σε δραστηριότητες

του ΕΟΑ δεν κρίνεται απαραίτητη από τα κράτη μέλη, καθώς όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφο 1 (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2004) ο ρόλος του είναι υποστηρικτικός, αναφορικά με τη βελτίωση δυνατοτήτων ευρωπαϊκής άμυνας στον τομέα διαχείρισης κρίσεων.

Συγκεκριμένα οι εργασίες του ΕΟΑ σχετίζονται με την ανάπτυξη της άμυνας στο σκέλος της διαχείρισης κρίσεων (όπως προαναφέρθηκε). Ο ΕΟΑ δραστηριοποιείται γύρω από εξοπλιστικά ευρωπαϊκά ζητήματα, στοχεύει στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης στον τομέα της άμυνας (ΕΒΤΒΑ) παράλληλα με τις προσπάθειές του για πιο ανταγωνιστικά ευρωπαϊκά εξοπλιστικά προγράμματα με την έξοδό τους στις διεθνείς αγορές. Τέλος προσπαθεί για έναν αποτελεσματικό τομέα έρευνας και τεχνολογίας για την κάλυψη των ευρωπαϊκών αμυντικών αναγκών (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2004).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

4.1 Αντιτρομοκρατική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεσπίστηκε από το Συμβούλιο της ΕΕ στις 30 Νοεμβρίου 2005, δηλαδή μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα στο Λονδίνο. Επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς δράσης: την πρόληψη, την προστασία, την καταδίωξη και τέλος την αντίδραση. Χαρακτηριστικό της εν λόγω στρατηγικής αποτελεί η δέσμευσή της, σύμφωνα με την οποία η ΕΕ θα καταπολεμήσει το φαινόμενο της τρομοκρατίας με τον ταυτόχρονο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με απώτερο σκοπό να καταστεί το έδαφός της ασφαλές ως προς τους ευρωπαίους πολίτες οι οποίοι θα δραστηριοποιούνται εντός ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Άξιο αναφοράς στο σημείο αυτό είναι πως οι δράσεις της ΕΕ κατά της τρομοκρατίας έπονται των δράσεων των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών μελών, τα οποία έχουν φυσικά τον 'πρώτο λόγο' αναφορικά με τις δραστηριότητες γύρω από το τρομοκρατικό φαινόμενο.

Στον τομέα της πρόληψης η ΕΕ επιθυμεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ριζοσπαστικοποίησης ατόμων εντός των κρατών της Ένωσης αλλά και διεθνώς, αντιμετωπίζοντας τις βασικές αιτίες που οδηγούν σ' αυτή. Συγκεκριμένα το διαδίκτυο είναι ένα εργαλείο το οποίο πρέπει να θωρακιστεί από προσπάθειες στρατολόγησης και προπαγάνδας που λαμβάνουν μέρος εντός αυτού. Γενικώς η παγκοσμιοποίηση έχει διευκολύνει την επικοινωνία, τις υπερπόντιες οικονομικές συναλλαγές και τις ανθρώπινες μετακινήσεις, φαινόμενα τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής σχετικά με τρομοκρατικές δραστηριότητες. Επιπροσθέτως άλλα κομβικά σημεία όπου πραγματοποιούνται προσπάθειες στρατολόγησης νέων τρομοκρατών είναι χώροι όπως οι φυλακές και τα ιερά τεμένη. Τούτο πρέπει να αντιμετωπιστεί πρωτίστως νομοθετικά. Η ΕΕ στον τομέα της πρόληψης είναι χρήσιμο να διαδίδει σε τρίτες χώρες τη σημασία της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της οικονομικής ανάπτυξης και εκπαίδευσης, συνήθως με τη βοήθεια διαφόρων προγραμμάτων που η ίδια και τα κράτη μέλη της θα διενεργούν. Η Ένωση ως δημοκρατική οντότητα καλείται να σέβεται επικοινωνιακά τη διαφορετικότητα των ποικίλων λαών και πολιτισμών που την περιβάλλουν. Τέλος αναγκαία κρίνεται, σύμφωνα με την αντιτρομοκρατική στρατηγική, η συνεχής έρευνα πάνω σε θέματα στρατολόγησης και

συναφών αυτής, έτσι ώστε οι προληπτικές κινήσεις της ΕΕ να είναι πάντοτε ενημερωμένες και αποτελεσματικές.

Στον τομέα της ‘προστασίας’, οι πολίτες της ΕΕ καθώς και οι υποδομές της πρέπει να προστατεύονται από επικείμενες τρομοκρατικές επιθέσεις. Τούτο συνεπάγεται ασφαλέστερα εξωτερικά σύνορα, μεταφορές και υποδομές υψίστης σημασίας. Η στρατηγική καλεί τους αρμόδιους για περαιτέρω βελτιώσεις των διαβατηρίων με την εισαγωγή βιομετρικών δεδομένων. Η δημιουργία ενός Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) καθώς και του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν II κρίνονται πλέον απαραίτητα στοιχεία για μία ασφαλέστερη Ένωση, καθώς θα διευκολύνεται η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών για ήδη γνωστούς ή επίδοξους τρομοκράτες που επιχειρούν να εισέλθουν ή να μετακινηθούν σε χώρες που ανήκουν στη ζώνη Σένγκεν. Η Υπηρεσία Διαχείρισης των Συνόρων (FRONTEX) καλείται να πραγματοποιεί όσο το δυνατόν καλύτερες αξιολογήσεις κινδύνων σχετικά με την προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης μέσω της στρατηγικής η ΕΕ καλεί τα κράτη μέλη να συμμορφώνονται με τα κοινά πρότυπα προστασίας των αερολιμένων, των θαλάσσιων λιμένων και των μεταφορών δια θαλάσσης. Η ΕΕ πρέπει σύμφωνα με τη στρατηγική να συνεργάζεται σε διεθνές επίπεδο με τρίτα κράτη και οργανισμούς αναφορικά με τις ασφαλείς μεταφορές, τη μη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής και την παροχή βοήθειας τεχνικής φύσεως για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη προστασία τρίτων κρατών. Επίσης γίνεται αναφορά εντός του εγγράφου για την ανάγκη δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού προγράμματος, το οποίο θα αναφέρεται στην προστασία υποδομών ζωτικής σημασίας κάθε κράτους από υλικές ή ηλεκτρονικές επιθέσεις. Αναγκαία κρίνεται η εύρεση μεθόδων προστασίας από τρομοκρατικές ενέργειες ευάλωτων χώρων, όπως τα μέσα μαζικής μεταφοράς, συναυλιακοί χώροι κ.α. Τέλος η αποτελεσματική αξιοποίηση των διάφορων ερευνητικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ στον τομέα της προστασίας από την τρομοκρατία αποτελεί κι αυτή προτεραιότητα της στρατηγικής στο εν λόγω πεδίο.

Ο τρίτος τομέας δράσης καλύπτει το φάσμα της καταδίωξης τρομοκρατικών υποκειμένων στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών συνόρων κι όχι μόνο. Επίσης ο συγκεκριμένος τομέας της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής αναφέρεται και στην παρεμπόδιση διαφόρων τρομοκρατικών δραστηριοτήτων, όπως η μετακίνηση και η επικοινωνία μεταξύ υπόπτων, η χρηματοδότηση τρομοκρατικών πυρήνων ή η οποιαδήποτε υποβοηθητική ενέργεια προς αυτούς και τέλος η παραπομπή των τρομοκρατών στη δικαιοσύνη. Συγκεκριμένα απαιτείται η όσο το δυνατόν αρτιότερη πρακτική συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ευρωπαϊκών αστυνομικών και δικαστικών αρχών, δηλαδή της Europol και της Eurojust,

καθώς και η εύρυθμη λειτουργία του Κέντρου Επιχειρήσεων (SITCEN), των εθνικών υπηρεσιών ασφαλείας και υπηρεσιών πληροφοριών και της Europol σχετικά με τις αξιολογήσεις των απειλών. Βοηθητικό ρόλο θα αναλάβει η σύσταση κοινών ομάδων έρευνας, σχετικά με τους διασυνοριακούς ελέγχους. Εν συνεχεία, τα κράτη μέλη καλούνται να αναγνωρίζουν αμοιβαία και να εφαρμόζουν τις υπάρχουσες δικαστικές αποφάσεις και πέραν αυτού η στρατηγική αναφέρθηκε στην ανάγκη υιοθέτησης Ευρωπαϊκού Εντάλματος Συγκέντρωσης Αποδεικτικών Στοιχείων, τα οποία θα χρησιμοποιούνται στις ποινικές διαδικασίες.⁵ Προτεραιότητα του τομέα της ‘καταδίωξης’ αποτελεί η διάθεση των πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών με σκοπό την αποτελεσματικότερη επιβολή του νόμου, όπου έγκειται και η επόμενη γενεά του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS II) και η υιοθέτηση του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (συστήματα, η ανάπτυξη των οποίων αναφέρθηκε και στον τομέα της ‘προστασίας’). Ένα ακόμη σημαντικό βήμα για μία ασφαλέστερη ΕΕ αποτελεί η παρεμπόδιση τρομοκρατικών στοιχείων στην απόκτηση υλικού για πραγματοποίηση επιθέσεων, καθώς και όπλων μαζικής καταστροφής ή και κατασκευής τους. Όπως προαναφέρθηκε σημαντική κίνηση αποτελεί η παρεμπόδιση χρηματοδότησης τρομοκρατικών πυρήνων που θα λειτουργεί συνδυαστικά με τη λήψη κατάλληλων μέτρων αναφορικά με τις καταχρήσεις του μη κερδοσκοπικού τομέα. Τέλος, η ΕΕ θα παράσχει τεχνική υποστήριξη σε τρίτες χώρες και γύρω από τον τομέα της ‘καταδίωξης’, έτσι ώστε να αποκτήσουν τους κατάλληλους μηχανισμούς για την επιτυχή παρεμπόδιση της τρομοκρατίας, καθώς όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά εντός τους κειμένου: ο παγκόσμιος χαρακτήρας της καταδίωξης είναι απαραίτητος.

Κατά την ‘αντίδραση’ η ΕΕ αποσκοπεί στο να βελτιώσει τους μηχανισμούς που θα διαχειρίζονται και θα ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις ενδεχόμενων τρομοκρατικών επιθέσεων, συμπεριλαμβανομένου και της κάλυψης των αναγκών των θυμάτων στο όνομα του πνεύματος της αλληλεγγύης. Η αντίδραση για να είναι αποτελεσματική σε καταστάσεις κρίσεων πρέπει να είναι συντονισμένη από όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, γι’ αυτό και είναι απαραίτητη η ύπαρξη συμφωνίας περί αυτού. Επίσης τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες αρχές αντίδρασής τους, οφείλουν να ανταλλάσουν μεταξύ τους βέλτιστες πρακτικές. Πέραν αυτού, συντονισμός στον τομέα της αντίδρασης οφείλει να υπάρχει ανάμεσα στην ΕΕ και σε Διεθνείς Οργανισμούς, ιδίως με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Η Ένωση ελπίζει σε αποτελεσματική διαχείριση συνεπειών από επιθέσεις και σε τρίτες χώρες προτεραιότητας στις οποίες παρέχει σημαντική τεχνική υποστήριξη. Επιπροσθέτως η στρατηγική θέτει ως

⁵ Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Συγκέντρωσης Αποδεικτικών Στοιχείων υιοθετήθηκε με την Απόφαση Πλαίσιο τους Συμβουλίου: 2008/978/ΔΕΥ, στις 18 Δεκεμβρίου 2008. Για περισσότερα: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008F0978&from=EL>

προτεραιότητα και την αναθεώρηση της υπάρχουσας νομοθεσίας αναφορικά με τον κοινοτικό μηχανισμό πολιτικής προστασίας. Τέλος, οι αξιολογήσεις κινδύνων πρέπει σύμφωνα με το έγγραφο να βελτιωθούν περαιτέρω και να συμβάλλουν με τη σειρά τους στην ανάπτυξη νέων μηχανισμών αντίδρασης σε περιπτώσεις τρομοκρατικών επιθέσεων.

Η παρακολούθηση των στόχων που έθεσε η στρατηγική καθώς και ο πολιτικός τους έλεγχος είναι κρίσιμα στοιχεία για μία εύρυθμη ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι επιφορτισμένο με την επανεξέταση των προόδων που θα σημειώνει η στρατηγική ανά έξι μήνες. Πριν τη διαδικασία επανεξέτασης, θα πραγματοποιείται Πολιτικός Διάλογος Υψηλού Επιπέδου σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας από το Συμβούλιο της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έτσι ώστε η πρόοδος που θα σημειώνει η στρατηγική να εξετάζεται από κοινού σε αρχικό στάδιο. Τέλος ο κάθε τομέας της στρατηγικής θα συμπληρώνεται λεπτομερώς με κάθε πρόγραμμα δράσης που ακολουθήθηκε, έτσι ώστε η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων να μπορούν να εξετάζουν ανά τακτά χρονικά διαστήματα την πρόοδό της. Ο Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι εξίσου επιφορτισμένοι με την τακτική παρακολούθηση των εξελίξεων της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2005).

4.2 Στρατηγική στον τομέα της διαχείρισης των πληροφοριών

Όπως έχει ήδη γίνει αντιληπτό, η συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών σε κοινοτικό και διεθνές επίπεδο είναι πλέον απαραίτητα στοιχεία για την καταπολέμηση απειλών, όπως η τρομοκρατία, η οποία έχει λάβει πλέον παγκόσμιο χαρακτήρα. Η διευκόλυνση στην ανταλλαγή πληροφοριών αποτέλεσε προτεραιότητα της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης προ τετραετίας.

Το Πρόγραμμα της Χάγης το 2005, περιλάμβανε την ανάγκη προς βελτίωση των μηχανισμών σχετικά με την ανταλλαγή των πληροφοριών για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Συνεπώς η αρχή της διαθεσιμότητας της πληροφορίας αποτελεί πλέον ένα εξαιρετικά σημαντικό μέρος της συνολικής προσπάθειας πάταξης εγκληματικών πράξεων. Επιπρόσθετο χαρακτηριστικό του Προγράμματος της Χάγης σχετικά με τη διαθεσιμότητα της πληροφορίας, αποτελεί η ανάγκη για διαλειτουργικότητα μεταξύ των εθνικών και ευρωπαϊκών συστημάτων και μηχανισμών που διαχειρίζονται τις πληροφορίες. Αυτό συμβαίνει με σκοπό η κάθε πληροφορία που θα ανταλλάσσεται από το ένα σύστημα προς το άλλο, να είναι συμβατή ως προς το δεύτερο για να μην δημιουργούνται κωλύματα. Η ανάγκη για καλή διεξαγωγή έρευνας σχετικά με μελλοντικές ευρωπαϊκές κεντρικές βάσεις

δεδομένων, αποτελεί ένα ακόμη απαιτούμενο του Προγράμματος (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2005).

Σύμφωνα με το Σχέδιο συμπερασμάτων του Συμβουλίου αναφορικά με τη στρατηγική στον τομέα της διαχείρισης των πληροφοριών για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ, ως πληροφορίες νοούνται οι: “πληροφορίες και οι εγκληματολογικές πληροφορίες που ζητούνται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών και τίθενται στη διάθεσή τους εντός του σχετικού ρυθμιστικού πλαισίου με στόχο τη βελτίωση της εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ για τους πολίτες της ΕΕ” (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009: 5).

Σύμφωνα με το συγκεκριμένου Σχέδιο συμπερασμάτων του Συμβουλίου, η εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ στηρίζεται στην εύρυθμη και ασφαλή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων εθνικών υπηρεσιών των κρατών μελών. Επομένως, η κάθε πληροφορία θα πρέπει να ανταλλάσσεται το κατάλληλο χρονικό διάστημα και προς τη σωστή υπηρεσία. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμμορφώνονται ως προς τις αποφάσεις της ΕΕ, καθώς η οποιαδήποτε μεταφορά πληροφορίας μεταξύ εθνικών υπηρεσιών θα πρέπει να είναι υπό την ίδια μορφή. Το τελευταίο, αναφορικά με το χαρακτηριστικό της διαλειτουργικότητας των διαφόρων συστημάτων και μηχανισμών. Το Σχέδιο συμπερασμάτων αναφέρει χαρακτηριστικά πως η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, αποτελεί προαπαιτούμενο της εύρυθμης λειτουργίας της διασυνοριακής ανταλλαγής της πληροφορίας. Επιπρόσθετο προαπαιτούμενο του ανωτέρω Σχεδίου συμπερασμάτων, είναι η επίτευξη της εσωτερικής ασφάλειας με την ταυτόχρονη προστασία των προσωπικών δεδομένων των ευρωπαϊκών πολιτών. Το Σχέδιο καλεί προς εξορθολογισμό αναφορικά με τις μεθόδους διαχείρισης της πληροφορίας⁶, ανάγκη που προέρχεται από τον μεγάλο αριθμό ατόμων που μετακινούνται συνεχώς και τον συνεχή εξελικτικό χαρακτήρα που λαμβάνουν οι σύγχρονες απειλές όπως είναι η τρομοκρατία.

Η στρατηγική επιχειρεί να πετύχει τα ανωτέρω σύμφωνα με οκτώ κεντρικούς τομείς:

- “1. Οι ανάγκες, οι απαιτήσεις και η προστιθέμενη αξία εκτιμώνται ως προϋπόθεση της ανάπτυξης.
2. Η ανάπτυξη ακολουθεί εγκεκριμένες πορείες εργασιών στον τομέα της επιβολής του νόμου και πρότυπα εγκληματολογικών πληροφοριών.
3. Η ανάπτυξη στηρίζει τόσο τις προδιαγραφές προστασίας των δεδομένων όσο και τις επιχειρησιακές ανάγκες των χρηστών.

⁶ Με τον όρο διαχείριση της πληροφορίας νοείται η συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή της (δες - Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009: 5).

4. Εξασφαλίζονται η διαλειτουργικότητα και ο συντονισμός αφενός στο πλαίσιο των διαδικασιών του εκάστοτε χρήστη και αφετέρου όσον αφορά τις τεχνικές λύσεις.
5. Η επαναχρησιμοποίηση αποτελεί τον κανόνα: δεν χρειάζεται να εφεύρουμε και πάλι τον τροχό.
6. Τα κράτη μέλη συμμετέχουν στη διαδικασία από την έναρξή της.
7. Υπάρχει σαφής ευθύνη για κάθε τμήμα της διαδικασίας, ώστε να εξασφαλίζονται η ικανότητα, η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα.
8. Εξασφαλίζεται πολυκλαδικός συντονισμός στο πλαίσιο του τομέα ΔΕΥ” (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009: 7-8).

Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης, ένα έτος μετά τη δημοσίευση του ανωτέρω Σχεδίου συμπερασμάτων, αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα εφαρμογής της εν λόγω Στρατηγικής στον τομέα της διαχείρισης πληροφοριών. Στο Πρόγραμμα του 2010 σημειώθηκε η ανάγκη δημιουργίας διοίκησης που να είναι αρμόδια σχετικά με τη διαχείριση Πληροφοριακών Συστημάτων, για τη συνολική διαχείριση της πληροφορίας.

4.3 Στρατηγική Εσωτερικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Στρατηγική Εσωτερικής Ασφάλειας της ΕΕ εκδόθηκε το 2010 από το Συμβούλιο της ΕΕ, με σκοπό να ενισχυθεί περαιτέρω η ασφάλεια των πολιτών της Ένωσης. Αναφέρονται ήδη υπάρχουσες, για τη χρονιά εκείνη, ενέργειες που λάμβανε η Ένωση για να καταπολεμήσει το έγκλημα⁷, συμπεριλαμβανομένης και της τρομοκρατίας. Πέραν αυτού παρατίθενται ορισμένες αρχές και κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες η ΕΕ θα προχωρήσει και μελλοντικά στον τομέα της ασφάλειας (“Στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση- Προς ένα ευρωπαϊκό πρότυπο ασφάλειας”, n.d.). Βασικός στόχος της στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας αποτελεί η υιοθέτηση από κοινού μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης πολιτικών και εργαλείων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινών απειλών.

Ανάμεσα στις κυριότερες απειλές της στρατηγικής βρίσκεται το φαινόμενο της τρομοκρατίας⁸, για την οποία αναφέρεται χαρακτηριστικά πως “επιδεικνύει μια πλήρη απαξίωση για την ανθρώπινη ζωή και τις δημοκρατικές αξίες” (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής

⁷ Η καταπολέμηση του εγκλήματος δεν είναι η μοναδική σκοπιμότητα της παρούσας στρατηγικής. Καθώς η τελευταία συμπεριλαμβάνει και το πρόβλημα των φυσικών καταστροφών, μιας και αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι προστασίας των Ευρωπαίων πολιτών.

⁸ Πέραν της τρομοκρατίας η στρατηγική αναφέρεται και στις εξής απειλές: οργανωμένο έγκλημα, έγκλημα στον κυβερνοχώρο, διασυνοριακό έγκλημα, η ίδια η βία (όπως ορίζεται η νεανική βία και ο χουλιγκανισμός), οι φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές και άλλου είδους απειλών που πλήττουν τους πολίτες, όπως είναι για παράδειγμα τα τροχαία ατυχήματα.

Ένωσης, 2010: 13). Επιπρόσθετο χαρακτηριστικό της τρομοκρατίας που την τοποθετεί στην κορυφή των κυριότερων σύγχρονων απειλών αποτελεί η παγκόσμια της εμβέλεια. Το χαρακτηριστικό αυτό οφείλεται ξεκάθαρα στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης των μέσων και διευκολύνσεων που αυτό έχει πλέον παράσχει στους πολίτες σε διεθνές επίπεδο. Αξιοσημείωτο παράδειγμα αυτού αποτελεί το διαδίκτυο, όπου από το έτος δημοσίευσης της εν λόγω στρατηγικής μέχρι και σήμερα χρησιμοποιείται από τρομοκρατικούς πυρήνες για να διαδώσουν τον προπαγανδιστικό τους λόγο και να στρατολογήσουν εξ αποστάσεως νέους μαχητές. Επιπλέον οι ποικίλοι τρόποι χρηματοδότησης τρομοκρατικών οργανώσεων που ισχύουν μέχρι και σήμερα, καθιστούν το φαινόμενο της τρομοκρατίας ακόμη πιο επικίνδυνο με τα υπέρογκα ποσά που μετακινούνται σε υπερεθνικό επίπεδο.

Οι μέθοδοι που αναφέρονται εντός της στρατηγικής και που βοήθησαν μέχρι και το 2010 να καταστεί η Ένωση ακόμη πιο ασφαλής είναι οι εξής: η συχνή αξιολόγηση των κινδύνων από υπηρεσίες όπως η Europol, η απαραίτητη αντίδραση από πλευράς ΕΕ σε απειλές όπως η τρομοκρατία μέσω επιπρόσθετων προγραμμάτων αλλά και στρατηγικών, η δημιουργία νέων υπηρεσιών και οργανισμών της Ένωσης και ο συντονισμός μεταξύ τους, (όπως η Europol, η Eurojust, η Frontex και ο Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης, θέσεως που δημιουργήθηκε με τη Διακήρυξη της ΕΕ κατά της Τρομοκρατίας μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της Μαδρίτης το 2004). Επιπρόσθετο χαρακτηριστικό της προόδου που σημείωσε η ΕΕ είναι η εύρεση νέων τρόπων και μεθόδων που συμβάλλουν σε ουσιαστική υπερεθνική συνεργασία στο όνομα της ‘αμοιβαίας αναγνώρισης’ απειλών όπως η τρομοκρατία. Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και οι βάσεις δεδομένων και η σύσταση κοινών ομάδων έρευνας αποτελούν παραδείγματα αυτού. Τέλος, η δημιουργία μηχανισμών αναφορικά με τη συνεχή αξιολόγηση των ενεργειών της Ένωσης αποτελεί μία από τις σημαντικότερες μεθόδους που οδηγούν σε ένα προστατευμένο και ασφαλές προς τους Ευρωπαίους πολίτες περιβάλλον, αφού οι ήδη υπάρχοντες μηχανισμοί πρέπει να εξελίσσονται διαρκώς.

Οι αρχές που αναφέρονται στη στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας είναι οι εξής: “δικαιοσύνη, ελευθερία και πολιτικές ως προς την ασφάλεια, οι οποίες αλληλοενισχύονται και ταυτόχρονα σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα, τη διεθνή προστασία, το κράτος δικαίου και την ιδιωτική ζωή” (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010: 19), προστασία κάθε κατηγορίας πολιτών και συγκεκριμένα των πιο ευάλωτων, όπως είναι τα θύματα κάποιου εγκλήματος, όπως η τρομοκρατία. Οι πολίτες πρέπει πάντοτε να έχουν λόγο, γι’ αυτό και η διαφάνεια των πολιτικών ενεργειών της Ένωσης κρίνεται απαραίτητη. Ο σεβασμός και η ελευθερία της έκφρασης αποτελούν δύο κύρια χαρακτηριστικά στοιχεία της δημοκρατίας, με

τα οποία μπορεί να γίνει διάλογος για κάθε πρόβλημα που ενδεχομένως προκύψει. Επιπροσθέτως βασική αρχή για τη στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ αποτελεί η επιτυχής ενσωμάτωση και κοινωνική ένταξη μειονοτικών πληθυσμών. Το αίσθημα της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών για την καταπολέμηση από κοινού των απειλών, είναι κρίσιμο χαρακτηριστικό για την ασφάλεια της Ένωσης. Τέλος, σύμφωνα με τη στρατηγική, απαραίτητο συστατικό της επιτυχούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Για να επιτευχθεί η εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ και για να διατηρηθεί σε βάθος χρόνου, η συγκεκριμένη στρατηγική όρισε δέκα κατευθύνσεις που έχουν ως βάση τις ανωτέρω αρχές. Η πρώτη αφορά τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της εσωτερικής ασφάλειας. Δηλαδή για να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για την επίτευξή της, πολλοί οργανισμοί μεταξύ τους (συνεργασία σε οριζόντια διάσταση) θα πρέπει να πετύχουν τον κατάλληλο βαθμό συνεργασίας. Η συνεργατικότητα όμως σε οριζόντια διάσταση δεν επαρκεί για την υιοθέτηση νέων μέτρων για εσωτερική ασφάλεια, έτσι αναγκαία καθίσταται και η συνεργασία σε κάθετη διάσταση, δηλαδή η συνεργασία ενός κράτους μέλους με κάποιον διεθνή οργανισμό. Ως δεύτερη κατευθυντήρια γραμμή δράσης ορίζεται η ανάγκη για δικαστικό και κοινοβουλευτικό έλεγχο των ενεργειών της Ένωσης προς την επίτευξη της ασφάλειας. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενισχύθηκε από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας και τα εθνικά κοινοβούλια έχουν τη δυνατότητα να παρατηρούν και να αξιολογούν τις πολιτικές που λαμβάνονται. Στη συνέχεια, αναφέρεται η σημασία που έχει η πρόληψη κατά των απειλών, η οποία πρέπει να βασίζεται σε εμπιστευτική πληροφόρηση από πλευράς της Ένωσης. Σε αυτό το σημείο γίνεται αναφορά στο σύστημα καταστάσεων των ονομάτων των επιβατών (PNR) και στους μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης. Η πρόληψη δεν αφορά αποκλειστικά τις εγκληματικές πράξεις αφ' εαυτές, αλλά και τις κυριότερες αιτίες που δημιουργούν τις κοινές απειλές. Το PNR δέχθηκε αλληπάλληλες ακυρώσεις από αρμόδια όργανα και υπηρεσίες της ΕΕ μέχρι τελικά να τεθεί σε ισχύ στα μέσα του 2012 (Monar, 2015). Η τέταρτη κατευθυντήρια γραμμή αφορά το βελτιωμένο πρότυπο ανταλλαγής πληροφοριών. Για να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά οι απειλές, τα κράτη μέλη οφείλουν να ανταλλάσσουν μεταξύ τους τις κατάλληλες πληροφορίες. Για να γίνεται όμως αυτό θα πρέπει αρχικά να υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Οι νέες βάσεις δεδομένων της ΕΕ διευκολύνουν περαιτέρω αυτή τη διαδικασία. Παρόλα αυτά όπως αναφέρεται και μέσα στη στρατηγική, η ΕΕ οφείλει παράλληλα να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών της, υποχρέωση η οποία τείνει να επαναλαμβάνεται σε αντίστοιχα έγγραφα της όπως διαφαίνεται και από τα ανωτέρω. Η επιχειρησιακή συνεργασία βρίσκεται

πέμπτη στη λίστα με τις κατευθυντήριες γραμμές της στρατηγικής. Ο ρόλος που διαδραματίζει η μόνιμη επιτροπή επιχειρησιακής συνεργασίας για θέματα εσωτερικής ασφάλειας (COSI) είναι πολύ σημαντικός, διότι συντονίζει τις δραστηριότητες των αρχών επιβολής του νόμου με τις αντίστοιχες στη διαχείριση των συνόρων. Η ανάγκη για διαρκή συνεργασία μεταξύ των εθνικών δικαστικών αρχών και η εύρυθμη λειτουργία της Eurojust αποτελεί την επόμενη κατευθυντήρια γραμμή της στρατηγικής. Εν συνεχεία πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των συνόρων των κρατών μελών της Ένωσης. Γι' αυτό τον λόγο η διαρκής συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών κρίνεται απαραίτητη. Πιο συγκεκριμένα η Frontex οφείλει να συνεργάζεται με άλλες ευρωπαϊκές αλλά και εθνικές υπηρεσίες. Στο σημείο αυτό γίνεται αναφορά στο ευρωπαϊκό σύστημα επιτήρησης συνόρων (Eurosur), το οποίο τελικά τέθηκε σε εφαρμογή τρία χρόνια μετά τη δημοσίευση της εν λόγω στρατηγικής, το 2013. Από τη λίστα δεν θα μπορούσε να λείπει η ανάγκη για συνεχή τεχνολογική εξέλιξη, αναφορικά με μηχανισμούς και εργαλεία που συνεισφέρουν στην επίτευξη εσωτερικής προστασίας της ΕΕ. Τα τεχνολογικά εργαλεία πρέπει ωστόσο να είναι συμβατά μεταξύ τους, ούτως ώστε να μην υπάρχουν κωλύματα κατά την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων εθνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών της Ένωσης. Επόμενο βήμα για την επιτυχή εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ αποτελεί η εξωτερική της διάσταση. Είτε σε πολυμερές είτε σε μονομερές επίπεδο η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να συνεργάζονται με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς για την επίτευξη της εσωτερικής ασφάλειας. Όπως έχει προαναφερθεί η τρομοκρατία ειδικότερα λόγω της παγκοσμιοποίησης και των νέων εργαλείων και μεθόδων που έχουν δημιουργηθεί, έχει λάβει διεθνή χαρακτήρα. Τα τρομοκρατικά χτυπήματα δεν περιορίζονται εντός συγκεκριμένων συνόρων αλλά είναι πλέον απρόβλεπτα. Η ΕΕ όπως διαφαίνεται και από τη συγκεκριμένη στρατηγική, δεν ενδιαφέρεται αποκλειστικά για τη διεθνή συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, καθώς η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη συγκεκριμένων κρατών αποτελεί πλέον προτεραιότητα μείζονος σημασίας για την ίδια, αφού τα 'αποτυχημένα κράτη' αποτελούν πόλο έλξης εγκληματικών οργανώσεων. Ως τελευταία κατευθυντήρια γραμμή προς ένα ασφαλέστερο περιβάλλον εντός της ΕΕ ορίστηκε η ανάγκη για ευέλικτες και συνάμα ρεαλιστικές προσεγγίσεις μελλοντικών προκλήσεων. Η οπτική της Ένωσης επ' αυτού πρέπει να έχει μία 'σφαιρικότητα' και να μην εστιάζει μόνο στην απειλή ως έχει, αλλά οι αρμόδιες ευρωπαϊκές υπηρεσίες πρέπει να αξιολογούν και να μελετούν με σύνεση το κάθε περιστατικό. Κλείνοντας, όπως ορίζει η στρατηγική, η COSI (Standing Committee on Operational Cooperation on Internal Security) θα είναι υπεύθυνη για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής ασφάλειας της Ένωσης (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010).

4.4 Ευρωπαϊκή Ατζέντα Ασφάλειας

Η Ευρωπαϊκή Ατζέντα Ασφάλειας που υιοθετήθηκε στις 28 Απριλίου 2015 υπό την προεδρία του Jean-Claude Juncker, αντικατέστησε την Στρατηγική Εσωτερικής Ασφάλειας του 2010. Η Ατζέντα επικαλείται για ακόμη μία φορά την πολυπλοκότητα και τον αυξημένο βαθμό επικινδυνότητας των νέων μορφών που έχουν λάβει οι σύγχρονες απειλές της τρομοκρατίας, του κυβερνοεγκλήματος και του οργανωμένου εγκλήματος. Ως ‘νέα μορφή’ χαρακτηρίζεται ο διεθνής πλέον αντίκτυπος των απειλών αυτών λόγω του παγκοσμιοποιημένου κλίματος που χαρακτηρίζει τον κόσμο τα τελευταία έτη και την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας την οποία και χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό εγκληματικοί πυρήνες για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών τους (όπως η χρηματοδότηση, η προπαγάνδα και η στρατολόγηση). Οι νέες και εξαιρετικά επικίνδυνες απειλές απαιτούν την όσο το δυνατόν αρτιότερη συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών των κρατών μελών της Ένωσης, σε Κοινοτικό επίπεδο, καθώς και την απαραίτητη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτα κράτη και Διεθνείς Οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ.

Η Ατζέντα ‘επαναχρησιμοποιεί’ εργαλεία και μεθόδους της Στρατηγικής για την Εσωτερική Ασφάλεια της ΕΕ σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και του κυβερνοεγκλήματος. Απλώς καλεί όλα τα κράτη μέλη για ακόμη πιο αποτελεσματική και ευρεία συνεργασία μεταξύ τους. Τα τρία στοιχεία στα οποία αναφέρεται και σύμφωνα με τα οποία η ΕΕ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, δηλαδή στην εσωτερική της ασφάλεια, είναι η υποχρέωση για από κοινού ανταλλαγή σημαντικών πληροφοριών, η αμοιβαία εμπιστοσύνη και η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ διαφόρων φορέων. Συγκεκριμένα η εν λόγω Ατζέντα της Ένωσης αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών διωκτικών αρχών και την όσο το δυνατόν συχνότερη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών για την καταπολέμηση απειλών όπως η τρομοκρατία. Επιπροσθέτως, η εκπαίδευση του προσωπικού οργάνων και υπηρεσιών της Ένωσης, η χρηματοδότηση των οργάνων αυτών και οι συνεχείς ερευνητικές δραστηριότητες, αποτελούν πρωταρχικά μελήματα της Ατζέντας.

Στόχος της ΕΕ αποτελεί η αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύγχρονων απειλών με ταυτόχρονα τον σεβασμό των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω των πράξεών της. Όπως προαναφέρθηκε η Ατζέντα αποσκοπεί στην απρόσκοπτη χρήση των ήδη υφιστάμενων μέτρων και μηχανισμών που συμβάλλουν στην εσωτερική ασφάλεια της Ένωσης και στη

δημιουργία κλίματος, ικανού να αναπτύσσονται επιπρόσθετα μέτρα όταν αυτό θα είναι αναγκαίο. Γι' αυτούς τους λόγους η Ατζέντα περιλαμβάνει πέντε βασικές αρχές:

- “1. Εξασφάλιση πλήρους συμμόρφωσης προς τα θεμελιώδη δικαιώματα·
2. Εγγύηση περισσότερης διαφάνειας, λογοδοσίας και δημοκρατικού ελέγχου·
3. Εξασφάλιση καλύτερης εφαρμογής και εκτέλεσης των υφιστάμενων Ευρωπαϊκών νομικών οργάνων·
4. Παροχή μίας πιο ενωτικής διϋπηρεσιακής και διατομεακής προσέγγισης·
5. Συγκέντρωση όλων των εσωτερικών και εξωτερικών διαστάσεων της ασφάλειας” (European Agenda on Security, n.d.).

Η Ατζέντα καλεί όλα τα κράτη μέλη να συνεχίσουν απρόσκοπτα τις εργασίες τους γύρω από την καταπολέμηση των σύγχρονων απειλών, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας. Διαφαίνεται η ανάγκη για μία σφαιρική αντιμετώπιση των σύγχρονων απειλών λόγω του διεθνικού τους χαρακτήρα. Ως ‘σφαιρική αντιμετώπιση’ νοείται η ανάγκη διασύνδεσης εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας. Διότι για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η τρομοκρατία ή το οργανωμένο έγκλημα, η ΕΕ καλείται να προστατεύσει και τα εξωτερικά της σύνορα και τούτο συνεπάγεται την εύρυθμη και συχνή συνεργασία της με τρίτα κράτη και διεθνείς οργανισμούς. Η τρομοκρατία έχει λάβει πλέον τέτοιες διαστάσεις, κυρίως λόγω της τεχνολογίας, όπου η πολυμερής συνεργασία κρίνεται απαραίτητη. Διότι εάν για παράδειγμα ένα γειτονικό κράτος αποσταθεροποιηθεί προς την ΕΕ σε τέτοιο βαθμό, όπου η ανάπτυξη ή η εγκατάσταση ενός τρομοκρατικού πυρήνα να αποτελεί πιθανό σενάριο, τότε η ΕΕ πρέπει να λάβει δράση και να αποτρέψει τέτοιου είδους φαινόμενα. Η έντονη διασύνδεση μεταξύ της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας φανερώνεται και στην Παγκόσμια Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2016.

4.5 Η Παγκόσμια Στρατηγική της ΕΕ

Νέα ώθηση στον αμυντικό τομέα θεωρείται πως έδωσε η υιοθέτηση της Παγκόσμιας Στρατηγικής της ΕΕ, δημιούργημα της Υπατης Εκπροσώπου Federica Mogherini εν έτη 2016 (Thierry Tardy, 2018). Η αστάθεια και ανασφάλεια των τελευταίων ετών παρακίνησε την Mogherini να αναφερθεί σε ένα ‘κοινό όραμα’ αλλά και ‘κοινή δράση’ μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης (Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016: 2). Οι σύγχρονες απειλές έχουν λάβει μεγάλες διαστάσεις και κατ’ αυτό τον τρόπο κανένα κράτος δεν μπορεί να τις αντιμετωπίσει μόνο του. Η ανάγκη για τη δημιουργία μίας ισχυρότερης Ένωσης αποτελεί συλλογικό καθήκον των κρατών μελών της. Ο χαρακτήρας της Στρατηγικής είναι πολυδιάστατος, αφού συνδυάζει την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με

τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ανάγκη για σταθερούς κρατικούς δρώντες εντός και εκτός της Ένωσης, καθώς αναφέρεται και σε ευκαιρίες απασχόλησης των Ευρωπαίων πολιτών (Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Η αναγκαιότητα σύνδεσης της εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας, κατέστησαν μία νέα Στρατηγική απαραίτητη για το θεματοφυλάκιο της Ένωσης. Η τρομοκρατία, η παράνομη μετανάστευση και το διεθνές έγκλημα, απειλούν πλέον την εσωτερική ασφάλεια της Ευρώπης, φαινόμενα που προκαλούνται λόγω των τελευταίων συγκρούσεων αλλά και του ασταθούς κλίματος στις περιοχές της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Η διασύνδεση μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας της νέας Στρατηγικής διαφαίνεται ήδη μέσα από διάφορες αντιτρομοκρατικές δραστηριότητες της Ένωσης καθώς και για την πάταξη της παράνομης μετανάστευσης (Μαστρογεωργίου, 2016).

Κοινά συμφέροντα για κάθε κράτος μέλος της Ένωσης αποτελούν η ειρήνη, η ασφάλεια, η ευημερία, η Δημοκρατία και η παγκόσμια τάξη, η οποία θα πρέπει να βασίζεται σε κανόνες. Επιπροσθέτως η εξωτερική δράση της ΕΕ οφείλει να καθοδηγείται από συγκεκριμένες αρχές, οι οποίες είναι εξίσου κοινές ανάμεσα στα κράτη μέλη της. Οι αρχές αυτές, σύμφωνα με την Παγκόσμια Στρατηγική είναι: η ενότητα, η συνεργασία, η υπευθυνότητα και τέλος η εταιρική σχέση (Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Οι προτεραιότητες που θέτει η Παγκόσμια Στρατηγική αναφορικά με την εξωτερική δράση της ΕΕ είναι οι εξής: “η ασφάλεια της Ένωσης, η ανθεκτικότητα του κράτους και της κοινωνίας στην Ανατολή και τον Νότο, η ολοκληρωμένη προσέγγιση έναντι των συγκρούσεων, οι περιφερειακές δομές συνεργασίας και τέλος η παγκόσμια διακυβέρνηση για τον 21ο αιώνα” (Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016: 7-8).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

5.1 Η εξωτερική δράση της ΕΕ

Η ΕΕ χρειάζεται μία αξιόπιστη ευρωπαϊκή άμυνα για την επίτευξη της εσωτερικής και εξωτερικής της ασφάλειας, την ίδια στιγμή που το ΝΑΤΟ παραμένει μία πολύ σημαντική προτεραιότητα για τα περισσότερα κράτη μέλη της Ένωσης. Η άμυνα αυτή περιλαμβάνει την καταπολέμηση του τρομοκρατικού φαινομένου, της οικονομικής αστάθειας, των κλιματικών αλλαγών, των υβριδικών απειλών καθώς και της ενεργειακής ανασφάλειας που έχει προκύψει τα τελευταία έτη σε διάφορες περιοχές του κόσμου (“Priorities of the EU Global Strategy”, n.d.).

Η Παγκόσμια Στρατηγική του 2016 ορίζει πέντε προτεραιότητες: ασφάλεια και άμυνα, κρατική και κοινωνική ανθεκτικότητα στην Ανατολή και και Νότια της ΕΕ, μια ολοκληρωμένη προσέγγιση σε συγκρούσεις, έμφαση στο περιφερειακό επίπεδο και η παγκόσμια διακυβέρνηση στον 21ο αιώνα. Σχετικά με την ασφάλεια και άμυνα, η στρατηγική αναφέρεται κυρίως στην ικανότητα αποτροπής των κρατών μελών, καθώς και της αντιμετώπισης και προστασίας των σύγχρονων απειλών, όταν και αφού αυτές προκύψουν. Γι’ αυτό κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία με τρίτα κράτη και οργανισμούς. Συγκεκριμένα στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας εντοπίζονται τέσσερις διαφορετικοί τομείς συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων κρατών. Αυτοί είναι: η αστυνομική συνεργασία, η δικαστική, η συνεργασία σε θέματα χρηματοδότησης τρομοκρατικών πυρήνων και τέλος συνεργασίες αναφορικά με την ασφάλεια των συνόρων (Dugas, 2018). Κρίσιμο στοιχείο της στρατηγικής αποτελεί αυτό της αμοιβαίας βοήθειας, σύμφωνα με την οποία όταν κάποιο κράτος μέλος βρεθεί σε κίνδυνο, οι υπόλοιποι δρώντες πρέπει να ενεργήσουν άμεσα. Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ ΕΕ-ΝΑΤΟ και ΕΕ-ΗΠΑ είναι ακόμη ένα βασικό στοιχείο για την ασφάλεια της Ένωσης. Αναφορικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας οι Ευρωπαϊκές επενδύσεις σύμφωνα με την στρατηγική πρέπει να αυξηθούν, το αίσθημα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών να παραμείνει ενεργό και η ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών αλλά και με τρίτους να ενισχυθεί. Βασικό στοιχείο αποτελεί και η προστασία των μηχανισμών εφοδιασμού, των υποδομών κρίσιμης σημασίας και του κυβερνοχώρου. Επίσης η συνεργασία της ΕΕ με τα κράτη της Μέσης Ανατολής, της Βορείου Αφρικής, των δυτικών Βαλκανίων και της Τουρκίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας πρέπει να ενισχυθεί. Στόχος της Ένωσης

για έναν ασφαλέστερο κυβερνοχώρο αποτελεί η ανθεκτικότητα των δικτύων και υποδομών που σχετίζονται με αυτόν, έτσι ώστε να μετριαστούν οι επιθέσεις. Επιπροσθέτως η εγκατάσταση εκσυγχρονισμένων συστημάτων ανταλλαγής και αποθήκευσης πληροφοριών και η προστασία αυτών, κρίνουν για ακόμη μία φορά επιτακτική την συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών αλλά και τρίτων. Μέσω της Ενεργειακής Ένωσης η ΕΕ στοχεύει στη διαφοροποίηση διαφόρων πηγών ενέργειας, την προμήθεια και τον εφοδιασμό της ενέργειας και επρόκειτο να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην τήρηση των κανόνων σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια σε άλλα κράτη. Ιδιαίτερος λόγος γίνεται για το φυσικό αέριο και για την ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών εντός της Ένωσης για αυτό. Τέλος οι Ευρωπαίοι πολίτες πρέπει να προστατευθούν από το φαινόμενο της παραπληροφόρησης. Γι' αυτόν τον λόγο η ΕΕ θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στη 'δημόσια διπλωματία', έτσι ώστε οι πολίτες και οι λοιποί εταίροι της Ένωσης να ενημερώνονται διαρκώς για τις εξωτερικές πολιτικές που αυτή ακολουθεί (Εξωτερικής Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Η ανθεκτικότητα των κρατών προς τα νότια της Ένωσης (μέχρι την Κεντρική Αφρική) και ανατολικά (μέχρι την Κεντρική Ασία), αποτελεί σημαντικό θέμα της Παγκόσμιας Στρατηγικής της ΕΕ. Η στρατηγική ορίζει την ανθεκτικότητα (ή resilience) ως: "την ικανότητα των κρατών και των κοινωνιών να μεταρρυθμίζονται, ως εκ τούτου να αντέχουν και να ανακάμπτουν από εσωτερικές και εξωτερικές κρίσεις" (Ulgen, 2016). Με την πολιτική διεύρυνσής της, η ΕΕ καταφέρνει την ταυτόχρονη πολιτική μεταρρύθμιση των υποψηφίων προς προσχώρηση κρατών. Η στρατηγική δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε χώρες των δυτικών Βαλκανίων και της Τουρκίας, κράτη που η ΕΕ καλείται να προσεγγίσει και να συνεργαστεί για την επίτευξη της εσωτερικής και εξωτερικής της ασφάλειας. Παρόλα αυτά οι κυριότερες χώρες που αποσκοπούν σε ευρύτερη συνεργασία με την ΕΕ ανήκουν εντός της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας. Η προώθηση του δημοκρατικού ιδεώδους, η συνεργασία για ζητήματα ενεργειακής ασφάλειας και η δημιουργία νέων ζωνών ελεύθερων συναλλαγών με τρίτα κράτη αποτελούν σημαντικά βήματα για μία ασφαλέστερη Ευρώπη. Η προληπτική δράση της ΕΕ για αποτελεσματικότερη μεταναστευτική πολιτική συμπεριλαμβάνει την παροχή εκπαίδευσης και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός των χωρών προέλευσης των μεταναστευτικών ροών. Αναφορικά με τις χώρες υποδοχής η ΕΕ θα τις ενισχύσει με τους κατάλληλους μηχανισμούς για ένα ικανότερο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, τη δυνατότητα παροχής εκπαίδευσης και εργασίας για τους μετανάστες (Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Οι συγκρούσεις μπορεί να έχουν οικονομικό χαρακτήρα είτε να πραγματεύονται θέματα ισότητας φύλων, διακυβέρνησης και ασφάλειας. Δεδομένου του εύρους που μπορούν

οι συγκρούσεις αυτές να λάβουν, πρέπει να αντιμετωπίζονται ως έχει. Δηλαδή η πολυεπίπεδη προσέγγισης της ΕΕ αναφέρεται σε δράσεις από μέρους της σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Πρέπει να δίνεται λοιπόν ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη των συγκρούσεων και τη διαχείρισή τους αφού αυτές προκύψουν και τέλος της επίλυσής τους. Η περιφερειακή και διεθνής συνεργασία μεταξύ πολλών παραγόντων κρίνεται για ακόμη μία φορά αναγκαία για την επίλυση των συγκρούσεων, μιας και η Ένωση από μόνη της δεν μπορεί να τα καταφέρει. Η ΕΕ σύμφωνα με την παρούσα στρατηγική οφείλει να αναπτύξει περαιτέρω τους προληπτικούς της μηχανισμούς και να παρακολουθήσει στενότερα τα βαθύτερα αίτια της οποιασδήποτε σύγκρουσης. Επιπροσθέτως η Ένωση οφείλει να συμβάλλει στην οικοδόμηση της ειρήνης σε περιοχές που μαστίζονται από συγκρούσεις. Η ΕΕ θα στηρίξει τις προσπάθειες ‘πληγέντων’ κρατών για την ανοικοδόμησή τους, με συνεργασίες τοπικού επιπέδου, μέσω διαμεσολάβησης και διευκόλυνσης για τις κατάλληλες παροχές βασικών υπηρεσιών προς τους πολίτες των κρατών αυτών. Η διπλωματία της ΕΕ θα πρέπει να λάβει διαθρησκευτικές, οικονομικές, επιστημονικές και πολιτιστικές διαστάσεις για την αποτελεσματικότερη διευθέτηση των κρίσεων. Τέλος κρίσιμο ρόλο ως προς την αποτροπή, την πρόληψη και επίλυση των κρίσεων θα διαδραματίσουν τα περιοριστικά μέτρα και οι κατάλληλες διπλωματικές ενέργειες (Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Σύμφωνα με την στρατηγική η ΕΕ θα προωθή την συνεργατική τάξη περιφερειακού τύπου ανά τον κόσμο, απευθυνόμενη ακόμη και στις πιο διχασμένες κρατικές οντότητες. Η Ένωση καλείται να δράσει με ιδιαίτερη ευελιξία για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι περιοχές της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής και της Μεσογείου, ιδιαίτερα όσον αφορά το φαινόμενο της τρομοκρατίας. Συγκεκριμένα στο Μαγκρέμπ και τη Μέση Ανατολή η ΕΕ σύμφωνα με τη στρατηγική θα εργαστεί σε ζητήματα όπως: τη μάχη κατά της τρομοκρατίας, τα ασφαλή σύνορα, το λαθρεμπόριο ανθρώπων και αγαθών, τον έλεγχο για διακίνηση πυρηνικού υλικού, ασφαλές δίκτυο παροχής νερού και τροφίμων, τις κλιματικές αλλαγές, την ενέργεια και τέλος τη διαχείριση υποδομών αλλά και επικείμενων καταστροφών. Επίσης, ο αποτελεσματικός διάλογος για τις περιφερειακές συγκρούσεις στις περιοχές της Λιβύης και της Συρίας και οι ισοδύναμες εδαφικές ανταλλαγές βασιζόμενες στα σύνορα του 1967 ανάμεσα στο Ισραήλ και τους Παλαιστίνιους. Η εδραίωση της Δημοκρατίας, οι καλές σχέσεις με την Κύπρο, η μάχη κατά της τρομοκρατίας, η επίτευξη της περιφερειακής ασφάλειας, οι πρόσφυγες, η εκσυγχρονισμένη τελωνειακή ένωση, οι μεταφορές, η ενέργεια και η εκπαίδευση, είναι οι δράσεις που καλείται να ακολουθήσει η ΕΕ στην Τουρκία. Αναφορικά με τις χώρες του Κόλπου η ΕΕ θα συνεχίσει να συνεργάζεται

στενά με το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου, θα εμβαθύνει τις σχέσεις της με το Ιράν και θα εξετάσει το πυρηνικό του πρόγραμμα, μέσω διαλόγου θα προσπαθήσει να μετριάσει τις συγκρούσεις περιφερειακού τύπου, να προωθήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα στις περιοχές αυτές και τέλος θα εργαστεί μαζί τους για την μάχη κατά της τρομοκρατίας. Η Ένωση θα επιδιώξει τη δημιουργία δεσμών με τις χώρες του Κέρατος της Αφρικής και των χωρών του Κόλπου. Με απώτερο σκοπό την επίτευξη της ασφάλειας και δημιουργίας οικονομικών ευκαιριών. Τέλος, η ΕΕ θα συνεργαστεί με διάφορους περιφερειακούς οργανισμούς της Αφρικανικής ηπείρου για την ανάπτυξη των χωρών που την απαρτίζουν, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος, την πρόληψη κρίσεων, το μεταναστευτικό ζήτημα και τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των συνόρων. Στο πλαίσιο των περιφερειακών συνεργασιών της στρατηγικής, οι στενές σχέσεις ανάμεσα στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ αφορούν την καταπολέμηση υβριδικών απειλών, την προστασία του κυβερνοχώρου και την ευρύτερη ασφάλεια των θαλάσσιων οδών. Στόχος της Ένωσης αποτελεί σύμφωνα με τη στρατηγική και η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας που αναπτύσσονται σε περιοχές της Λατινικής Αμερικής. Η δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών οικονομικής διπλωματίας με κράτη της Ασίας, όπως η Κίνα, η Ιαπωνία, η Ινδία, η Δημοκρατία της Κορέας και η Ινδονησία, αποτελεί έναν ακόμη στόχο που ορίζεται από τη στρατηγική, λόγω της αυξημένης οικονομικής εξάρτησης με τις χώρες αυτές (ιδιαίτερα της Κίνας). Τέλος η Αρκτική αποτελεί πόλο έλξης για την ΕΕ, κυρίως αναφορικά με θέματα κλιματικών αλλαγών, αειφόρου ανάπτυξης, τηλεπικοινωνιών και ευρύτερων ερευνητικών δραστηριοτήτων (Εξωτερικής Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Η ΕΕ θα παροτρύνει σύμφωνα με την στρατηγική το Συμβούλιο Ασφαλείας να ψηφίζει αποτελεσματικούς σχεδιασμούς αναφορικά με τη διαχείριση κρίσεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο η Ένωση θα αποκτήσει μεγαλύτερη εμπλοκή σε διάφορα ζητήματα τα οποία αφορούν το διεθνές σύστημα. Η ΕΕ θα επενδύσει στις ειρηνευτικές δράσεις του ΟΗΕ προς το ευρύτερο συμφέρον. Ειδικότερα η στρατηγική τονίζει την ανάγκη για ακόμη πιο εντατικές προσπάθειες για την οικοδόμηση της ειρήνης, σε συνεργασία πάντα με τον ΟΗΕ. Εν συνεχεία η Ένωση θα διευρύνει την κάλυψη των διεθνών κανόνων που διέπουν το σύγχρονο παγκόσμιο σύστημα, κανόνες όπως είναι η μη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής. Επιτυχές παράδειγμα αυτού σύμφωνα με τη Στρατηγική αποτελούν οι κινήσεις της ΕΕ για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν (Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Σύμφωνα με άρθρο του κ. Μαστρογεωργίου, οι ελλείψεις της Στρατηγικής είναι η ασάφεια περί του στόχου του εγγράφου, η απουσία ενός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος και μίας μεθοδικής προσέγγισης υλοποίησης του περιεχομένου του.

Επίσης η νέα Στρατηγική ήρθε στο προσκήνιο σε μία περίοδο υπαρξιακού-τύπου κρίσεως για την ίδια την ΕΕ, λόγω του Brexit. Περίοδος στην οποία τα κράτη και οι θεσμοί της Ένωσης, μεταξύ άλλων, καλούνται να ισχυροποιήσουν και τους δεσμούς μεταξύ τους (Μαστρογεωργίου, 2016). Οι συνέπειες του Brexit έναντι της νέας Παγκόσμιας Στρατηγικής, έγκειται στο γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί μία εκ των δύο πυρηνικών δυνάμεων της για την Ένωση, καθώς και η ιδιότητά του ως μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (Vincenti, et al, 2016).

5.2 Πλαίσιο Συνεργασίας Ευρωπαϊκής Ένωσης-NATO

Στις αρχές Ιουλίου το 2016, λίγες μόλις ημέρες μετά την υιοθέτηση της Παγκόσμιας Στρατηγικής της ΕΕ, η ΕΕ και το NATO υπέγραψαν μία από κοινού Διακήρυξη στην Βαρσοβία, αναπτύσσοντας κατ' αυτό τον τρόπο ακόμη περισσότερο τις σχέσεις μεταξύ τους αναφορικά με στρατηγικά ζητήματα. Στη συγκεκριμένη Διακήρυξη υιοθετήθηκαν επτά διαφορετικά κοινά πεδία δράσης: η καταπολέμηση των υβριδικών απειλών, η συνεργασία επιχειρησιακού επιπέδου συμπεριλαμβανομένης της θαλάσσιας δράσης αλλά και της μετανάστευσης, η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, οι αμυντικές ικανότητες, η έρευνα και η αμυντική βιομηχανία, οι από κοινού ασκήσεις των ενόπλων δυνάμεων και τέλος η στήριξη των νοτίων και ανατολικών περιοχών συγκεκριμένα στον τομέα της ανοικοδόμησής τους (“EU and NATO cooperation to expand to new areas, including counter-terror; military mobility; women, peace and security”, 2017).

Στις 6 Δεκεμβρίου 2016 και κατ' απαίτηση της από κοινού Διακήρυξης που υπεγράφη νωρίτερα το ίδιο έτος, η ΕΕ και το NATO εξέδωσαν πρόταση για 42 από κοινού δράσεις οι οποίες θα κάλυπταν τα ανωτέρω επτά κοινά πεδία δράσης. Οι προτάσεις αυτές, εφαρμόζονται μέχρι και σήμερα (“EU and NATO cooperation to expand to new areas, including counter-terror; military mobility; women, peace and security”, 2017).

Ένα χρόνο αργότερα και συγκεκριμένα στις 5 Δεκεμβρίου 2017, το NATO και η ΕΕ υπέγραψαν νέα πρόταση προς την εφαρμογή των επτά πεδίων δράσεως της από κοινού Διακήρυξης του 2016 (“EU and NATO cooperation to expand to new areas, including counter-terror; military mobility; women, peace and security”, 2017). Υπενθυμίζεται πως την περίοδο εκείνη το ISIS έχανε ήδη πολύτιμα εδάφη στη Μέση Ανατολή (“EU-NATO push for anti-terror cooperation”, 2017). Η νέα αυτή πρόταση περιλαμβάνει στο σύνολό της 34 δράσεις. Η καινοτομία της εν λόγω προτάσεως έγκειται στην προσθήκη τριών νέων τομών συνεργασίας μεταξύ των δύο αυτών οργανισμών. Οι τομείς αυτοί είναι: η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η κινητικότητα των ενόπλων δυνάμεων, οι γυναίκες, η ειρήνη και η ασφάλεια

(“EU and NATO cooperation to expand to new areas, including counter-terror; military mobility; women, peace and security”, 2017).

Σχετικά με την καταπολέμηση του τρομοκρατικού φαινομένου, το NATO έχει συγκεντρώσει αρκετή εμπειρία, μετά από χρόνιες προσπάθειες και ενέργειες, από περιοχές των Βαλκανίων μέχρι και τη Μέση Ανατολή. Σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα του NATO, η εκπαίδευση και ο εκσυγχρονισμός των εγχώριων στρατιωτικών δυνάμεων των κρατών που έχουν πληγεί από τρομοκρατικές επιθέσεις και σε συνδυασμό με την ανάπτυξη-εκσυγχρονισμό τοπικών ιδρυμάτων, αποτελούν τους βασικότερους μηχανισμούς καταπολέμησης της τρομοκρατίας (Argano, 2018).

5.3 Η δημιουργία της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας

Στις 13 Νοεμβρίου 2017 υπουργοί 23 κρατών μελών της ΕΕ γνωστοποίησαν στην Ύπατη Εκπρόσωπο της Ένωσης και στο Συμβούλιο τη δημιουργία μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO). Λίγες ημέρες αργότερα άλλα δύο κράτη μέλη, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία συμφώνησαν με το σχέδιο αυτό. Έτσι στις 11 Δεκεμβρίου 2017 το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσε σχετική απόφαση αναφορικά με τη δημιουργία της PESCO.⁹ Η PESCO αποτελεί θέσπισμα της Συνθήκης της Λισαβόνας (“Αμυντική συνεργασία: Το Συμβούλιο θεσμοθετεί μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία (PESCO) με 25 συμμετέχοντα κράτη μέλη”, 2017).

Μέσω της PESCO δίνεται η δυνατότητα σε κράτη μέλη να συνεργαστούν στενότερα στον τομέα της ασφάλειας και άμυνας. Συγκεκριμένα όσα κράτη επιθυμούν την από κοινού δράση μπορούν μέσα στο πλαίσιο αυτό να κανονίσουν τις από κοινού επιχειρησιακές τους ενέργειες και να αναπτύξουν από κοινού έργα που έχουν να κάνουν με τις αμυντικές δυνατότητες των κρατών τους. Η σχετική απόφαση του Συμβουλίου περιλαμβάνει τα εξής:

- “τον κατάλογο των συμμετεχόντων κρατών
- τον κατάλογο ‘φιλόδοξων και δεσμευτικότερων κοινών υποχρεώσεων’ που αναλαμβάνουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης ‘τακτικής αύξησης των αμυντικών προϋπολογισμών σε πραγματικούς όρους για την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων’

⁹ Ανάμεσα στα 25 κράτη μέλη της ΕΕ που είναι στην PESCO είναι τα εξής: Ελλάδα, Σουηδία, Σλοβενία, Σλοβακία, Ισπανία, Ρουμανία, Πορτογαλία, Πολωνία, Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο, Λιθουανία, Λετονία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ουγγαρία, Γερμανία, Γαλλία, Φινλανδία, Εσθονία, Κύπρος, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Βουλγαρία, Βέλγιο και Αυστρία.

- τη διακυβέρνηση της PESCO, με ένα ανώτερο επίπεδο διακυβέρνησης για τη διατήρηση της συνοχής και τη φιλοδοξία της PESCO, το οποίο συμπληρώνεται από ειδικές διαδικασίες διακυβέρνησης σε επίπεδο έργων
- διοικητικές ρυθμίσεις, όπως οι γραμματειακές λειτουργίες για την PESCO σε επίπεδο έργων και η χρηματοδότηση” (“Αμυντική συνεργασία: Το Συμβούλιο θεσμοθετεί μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία (PESCO) με 25 συμμετέχοντα κράτη μέλη”, 2017).

Ο κατάλογος με τα πρώτα 17 έργα της PESCO είχε υπογραφεί από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη της την ίδια μέρα της απόφασης. Ο κατάλογος περιέχει δραστηριότητες όπως η εκπαίδευση προσωπικού, η ετοιμότητα σε επιχειρησιακό επίπεδο και η ανάπτυξη ικανοτήτων. Τα έργα θα εγκρίνονταν από το Συμβούλιο της ΕΕ στις αρχές του 2018 (“Αμυντική συνεργασία: Το Συμβούλιο θεσμοθετεί μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία (PESCO) με 25 συμμετέχοντα κράτη μέλη”, 2017). Ανάμεσα στα 17 αρχικά έργα της PESCO συμπεριλαμβάνονται τα εξής: κοινοί μηχανισμοί επικοινωνίας, πανευρωπαϊκό κέντρο εκπαίδευσης, ανταλλαγή χρήσιμων πληροφοριών αναφορικά με την προστασία του κυβερνοχώρου, πρωτοβουλία αναφορικά με τη σύσταση δυνάμεων για αμεσότερη επέμβαση σε καταστάσεις κρίσεων, δημιουργία Ευρωπαϊκής υγειονομικής μονάδας και μονάδας για παροχή υλικοτεχνικής υποστήριξης όπου θα καθοδηγούνται από τη Γερμανία, κ.α. (“PESCO: EU army one step closer after defense pact agreement”, 2017).

Σε αντιτρομοκρατικό επίπεδο γίνεται αντιληπτό πως η PESCO θα συμβάλλει καθοριστικά τα προσεχή έτη για την καταπολέμηση του τρομοκρατικού φαινομένου, σε επιχειρησιακό στάδιο. Καθώς οι ένοπλες δυνάμεις των συμμετεχόντων κρατών έχουν πλέον τη δυνατότητα να συνεργαστούν μεταξύ τους σε επιχειρησιακό επίπεδο με μεγαλύτερη ευχέρεια και αποτελεσματικότητα.

5.4 Οι δραστηριότητες της Eurropol και συναφών ευρωπαϊκών αρχών

Η Eurropol ιδρύθηκε το 1992 με σκοπό να συντονίζει τη δράση των διωκτικών αρχών των κρατών μελών της Ένωσης. Η υπηρεσία έχει τη δυνατότητα σύναψης δύο διαφορετικών συμφωνιών με τρίτα κράτη. Η μία κατηγορία είναι οι επιχειρησιακές συμφωνίες, οι οποίες αφορούν την ανταλλαγή πληροφοριών και η δεύτερη είναι οι στρατηγικές συμφωνίες που αφορούν τρίτα κράτη τα οποία δεν συμφωνούν με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων κι όχι μόνον (π.χ. καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων) (Dugac, 2018). Η Eurropol στις 1 Ιανουαρίου 2016 ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Τρομοκρατίας (ECTC), το οποίο καθοδηγεί τις αντιτρομοκρατικές δράσεις της Eurropol ενισχύοντας τις διασυνοριακές προσπάθειες που καταβάλλουν οι τοπικές αρχές

για το ζήτημα της τρομοκρατίας (Terrorism, n.d.). Το Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Τρομοκρατίας αποτελεί το μοναδικό σημείο στο οποίο συλλέγονται όλες οι πληροφορίες από εθνικές υπηρεσίες επιβολής του νόμου και στη συνέχεια αναλύονται. Το ECTC προσφέρει επιχειρησιακή υποστήριξη σε κράτη μέλη της ΕΕ κατά τη διαδικασία ερευνών. Επίσης σε περιπτώσεις κρούσματος τρομοκρατικών επιθέσεων ή προσπάθειας διεξαγωγής τους, το ECTC ενεργοποιεί άλλες ομάδες της ΕΕ. Όπως είναι η ομάδα αντιμετώπισης καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης της Europol (EMRT) (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019). Άξιο αναφοράς είναι πως από τις επιθέσεις του 2015 που έλαβαν μέρος στην πρωτεύουσα της Γαλλίας, πριν δηλαδή συσταθεί το ECTC, η Europol εφάρμοσε πολιτικές περί ανταλλαγής πληροφοριών και δυνατοτήτων ανάλυσης δεδομένων για να αντιμετωπίσει την κατάσταση (Terrorism, n.d.).

Γενικότερα οι επιχειρησιακές δυνατότητες καταπολέμησης τρομοκρατίας όπως οι υπηρεσίες πληροφοριών, οι εισαγγελείς και η αστυνομική δράση ανήκουν ως επί το πλείστον μέχρι και σήμερα στα ίδια τα κράτη μέλη της Ένωσης (Monar, 2015).

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της έκθεσης TE-SAT της Europol, το 2018 σημειώθηκαν 129 επιτυχημένες και μη τρομοκρατικές επιθέσεις, σε εδάφη κρατών μελών της Ένωσης. Οι περισσότερες εξ αυτών σημειώθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο, με κράτη όπως η Γαλλία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Ελλάδα, η Ολλανδία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Σουηδία να ακολουθούν στη λίστα των επιθέσεων. Υπάρχει σημαντική μείωση στον αριθμό των σημειωθέντων επιθέσεων εν συγκρίσει με το προηγούμενο έτος, γεγονός που η έκθεση το αποδίδει στην μειωμένη επιθετικότητα αποσχιστικών μορφωμάτων επί ευρωπαϊκού εδάφους. Παρόλα αυτά οι επιθέσεις εθνικών-αποσχιστικών μορφωμάτων κυριαρχούν επί των υπολοίπων τρομοκρατικών ενεργειών σε ευρωπαϊκό έδαφος (από τις 129 επιθέσεις του 2018, οι 83 προερχόταν από εθνικά μορφώματα ενώ 24 από Τζιχαντιστές. Το 2017 αντίστοιχα, από τις 205 τρομοκρατικές επιθέσεις, οι 137 ήταν από εθνοτιστές και οι 33 από Τζιχαντιστές). Ενδιαφέρουσα είναι η σημαντική μείωση των Τζιχαντιστικών επιθέσεων του 2018 (24 επιθέσεις) εν συγκρίσει με το προηγούμενο έτος (33 επιθέσεις). Άλλο εξίσου σημαντικό στοιχείο αποτελεί αυτό των πιο συχνών τρομοκρατικών στόχων. Σύμφωνα με την Έκθεση αυτοί είναι: πολίτες, ιδιωτικές επιχειρήσεις και δημόσια ιδρύματα. Αναφορικά με τις συλλήψεις που έχουν σχέση με την τρομοκρατία εν έτη 2018, ο αριθμός ανέρχεται συνολικά στα 1056 άτομα, εκ των οποίων οι 310 συνελλήφθησαν επί Γαλλικού εδάφους και 273 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Παρόλο που ο αριθμός μειώθηκε εν συγκρίσει με το 2017 (1219) , παραμένει πολύ κοντά στους αντίστοιχους του 2016 (1002) και του 2015 (1077). Σημαντικό εύρημα αποτελεί πως από το σύνολο των συλλήψεων του 2018, η πλειοψηφία ανήκει σε

υποκείμενα που έχουν να κάνουν με το Τζιχάντ (511) (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019). Άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός αύξησης των συλλήψεων ακροδεξιών σε περιορισμένα κράτη μέλη της Ένωσης. Συγκεκριμένα σημειώθηκαν 44 συλλήψεις εν έτη 2018, 20 το 2017 και τέλος 12 το 2016. Η αύξηση σχετίζεται με τον φόβο της ‘Ισλαμοποίησης’ ευρωπαϊκών εδαφών λόγω των αυξημένων προσφυγικών ροών που σημειώνονται σε κράτη μέλη της Ένωσης τα τελευταία χρόνια (The Threat From Terrorism In The EU Became More Complex In 2018, 2019).

Το Σύστημα Πληροφοριών της Europol (EIS) είναι η κεντρική βάση δεδομένων του οργανισμού, μέσω της οποίας τα κράτη μέλη στέλνουν και δέχονται πληροφορίες αναφορικά με ζητήματα που έχουν να κάνουν με την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα. Στο τέλος του 2018 το Σύστημα είχε δεδομένα για 63.353 άτομα σχετικά με την τρομοκρατία, δεδομένα που είχαν συλλεχθεί από 34 διαφορετικούς διακομιστές. Η Εφαρμογή Ασφαλούς Συλλογής Πληροφοριών της Europol (SIENA) λειτουργεί εδώ και αρκετά χρόνια με σκοπό την αποφυγή αποκλοπών ‘ευαίσθητων’ πληροφοριών κατά την αποστολή και παράλειψή τους από την ίδια την Europol, τα κράτη μέλη αλλά και τρίτους που έχουν συνάψει συμφωνίες με την Europol (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019).

Η Μονάδα Διαδικτυακής Παραπομπής (EU-IRU) αποτελεί κομμάτι του ECTC. Σκοπός της είναι η ανίχνευση και κατάργηση υλικού που έχει να κάνει με την τρομοκρατική προπαγάνδα και παροχή επιχειρησιακής υποστήριξης σε περιπτώσεις αντιτρομοκρατίας υψηλού προφίλ. Μέχρι τα τέλη του 2018 η IRU υποστήριξε 222 επιχειρήσεις και παρείχε 339 επιχειρησιακά δεδομένα (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019).

Το 2018 παρατηρήθηκε αύξηση στην τρομοκρατική προπαγάνδα για κατασκευή όπλων από Χημικά, Βιολογικά, Ραδιολογικά και Πυρηνικά υλικά (The Threat From Terrorism In The EU Became More Complex In 2018, 2019). Η Europol αποτελεί κεντρικό παράγοντα και για θέματα Χημικών, Βιολογικών, Ραδιολογικών και Πυρηνικών (CBRN) και Εκρηκτικών ζητημάτων. Συνεργάζεται για ανωτέρω ζητήματα με τους αντίστοιχους εθνικούς φορείς και συνδιοργανώνουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλους διεθνείς οργανισμούς για παρόμοια ζητήματα. Άξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός συνεχούς ελέγχου κατασκευής οπλικών συστημάτων κατασκευασμένων από υλικά-CBRN από πλευράς του ECTC. Εν συνεχεία το ECTC διανέμει τις διαθέσιμες πληροφορίες σε κράτη μέλη της ΕΕ κι όχι μόνον (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019).

Πέρα από την αποτυχία εγκαθίδρυσης Ισλαμικού Κράτους, επί Συριακού και Ιρακινού εδάφους, η ΕΕ εξακολουθεί να βρίσκεται σε κίνδυνο κυρίως από την είσοδο

τρομοκρατών και των οικογενειών τους σε κράτη μέλη. Παρόλα αυτά το 2018 σημειώθηκε μείωση στην είσοδο τρομοκρατών. Η Europol έχει στείλει προσωπικό σε χώρες υποδοχής μεταναστών, συγκεκριμένα σε Ελλάδα και Ιταλία, για τον εντοπισμό τρομοκρατικών υποκειμένων ανάμεσα στις ροές μεταναστών, αλλά και για περαιτέρω ελέγχους ασφαλείας. Οι τρομοκράτες οι οποίοι προκάλεσαν τις επιθέσεις στο Παρίσι το 2015 εισήλθαν στην ΕΕ με την αιτιολογία των προσφύγων (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019).

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κυβερνοεγκλήματος (EC3) δημιουργήθηκε στις αρχές του 2013 και διαθέτει την κατάλληλη τεχνογνωσία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, όταν η τελευταία συναντάται με τον χώρο του δικτύου. Επίσης, τα κράτη μέλη της ΕΕ δημιούργησαν μία Κοινή Ομάδα Συνδέσμου κατά της Τρομοκρατίας (CT JLT) με σκοπό την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών σχετιζόμενων με την τρομοκρατία, μεταξύ Ευρωπαϊών εμπειρογνομόνων (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019).

Ο Monar αναφέρει χαρακτηριστικά σε άρθρο του πως ακόμη και με τις ‘περιορισμένες’ αρμοδιότητες της Europol και της Eurojust, έχουν καταστεί εξαιρετικά σημαντικοί δευτερεύοντες διεθνείς δρώντες στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Με την πρώτη υπηρεσία να ασχολείται με ζητήματα διασυνοριακής αστυνομικής συνεργασίας μέσω της ανταλλαγής και ανάλυσης σημαντικών πληροφοριών και της δεύτερης με το έργο της αναφορικά με την διασυνοριακή συνεργασία για θέματα ποινικής δίωξης. Η επιχειρησιακή ικανότητα της Europol και της Eurojust είναι μοναδική για την ΕΕ και αυτό αυξάνει την ελκυστικότητα των δύο αυτών δομών ως προς το σκέλος του ‘συνομιλητή’ με τρίτα κράτη καθώς και για το έργο των δύο αυτών υπηρεσιών στο κομμάτι της καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Η συνεχής ανάπτυξη του εσωτερικού θεσμικού και νομικού πλαισίου της ΕΕ, είναι το στοιχείο με το οποίο η Ένωση θα συνεχίσει να εξελίσσεται στο κομμάτι της καταπολέμησης της τρομοκρατίας (Monar, 2015).

5.5 Η ΕΕ σε τρίτα κράτη

- ALTHEA/BiH: Η ΕΕ υποστηρίζει τις ένοπλες δυνάμεις της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, με κοινές στρατιωτικές εκπαιδεύσεις. Η αποτροπή και η διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος στις περιοχές της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης είναι σημεία κρίσιμης σημασίας για την αποστολή αυτή (About EUFOR, 2019).
- EU NAVFOR Somalia: Τον Δεκέμβριο του 2008 η ΕΕ ξεκίνησε την επιχείρηση ATALANTA σε θαλάσσιες περιοχές του Κέρατος της Αφρικής, με απώτερο στόχο

την καταπολέμηση της πειρατείας, η οποία θέτει σε κινδύνους την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα (EU NAVFOR Somalia Mission, n.d.).

- EUAM Iraq: Η συγκεκριμένη αποστολή ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2017 έπειτα από αίτημα της ίδιας της Ιρακινής κυβέρνησης. Η ΕΕ μέσω της αποστολής αυτής βοηθά το κράτος του Ιράκ να μεταρρυθμίσει τον τομέα της πολιτικής του ασφάλειας (About EUAM Iraq, 2018).
- EUAM Ukraine: Η αποστολή ξεκίνησε στις 1 Δεκεμβρίου 2014 και στόχος της είναι η διαμόρφωση του τομέα της πολιτικής ασφάλειας της Ουκρανίας με τέτοιο τρόπο που να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις διεθνείς νομοθεσίες (EUAM Ukraine Our Mission, n.d.).
- EUBAM Libya: Η συγκεκριμένη μη στρατιωτική αποστολή στοχεύει στη Δημοκρατική μετάβαση του κράτους της Λιβύης. Διήρκεσε μέχρι τις 21 Αυγούστου 2017 και επί του παρόντος βρίσκεται στην Τύνιδα, όπου και θα επιστρέψει στη Λιβύη μόλις της επιτραπεί (About EU Border Assistance Mission in Libya EUBAM, 2016).
- EUBAM Moldova and Ukraine: Μέσω της αποστολής αυτής τα κράτη της Μολδαβίας και της Ουκρανίας συνεργάζονται με την ΕΕ για την εναρμόνιση των τελωνιακών και εμπορικών τους διαδικασιών με των αντίστοιχων της ΕΕ (EUBAM What we do?, n.d.).
- EUBAM Rafah: Η συγκεκριμένη μη στρατιωτική αποστολή της ΕΕ συμβάλλει στη βελτίωση των διασυνοριακών συνεργασιών μεταξύ των Παλαιστινιακών, Ισραηλινών και Αιγύπτιων αρχών στο σημείο διέλευσης της Ράφα. Η αποστολή βρίσκεται σε ισχύ μέχρι τα τέλη Ιουνίου 2020 (EUBAM Rafah About Us, n.d.).
- EUCAP Somalia: Αφορά μία ακόμη αποστολή μη στρατιωτικού χαρακτήρα η οποία κατά το ξεκίνημά της τον Ιούλιο του 2012 υποβοηθά στην ανάπτυξη ικανοτήτων θαλάσσιας ασφάλειας. Στις αρχές δραστηριοποιούνταν σε περιοχές του Κέρατος της Αφρικής και του Δυτικού Ινδικού Ωκεανού. Από το τέλος όμως του 2016 μέχρι και σήμερα οι δραστηριότητές της επικεντρώνονται αποκλειστικά στις περιοχές της Σομαλίας και της Σομαλιλάνδης (EUCAP Somalia Mission Background, n.d.).
- EUCAP Sahel Mali: Είναι μία μη στρατιωτική αποστολή της ΕΕ που εδρεύει στο Μπαμάκο του Μάλι (χώρα της Δυτικής Αφρικής) και ξεκίνησε στα μέσα του Ιανουαρίου το 2015. Προηγήθηκε επίσημη πρόσκληση της κυβέρνησης του Μάλι για την ευρωπαϊκή συνδρομή στα σώματα ασφαλείας του κράτους, με σκοπό η κυβέρνηση να κυριαρχήσει σε όλη την εδαφική έκταση της χώρας ύστερα από την

‘Κρίση του Βόρειου Μάλι’ που ξέσπασε το 2012 και ισχύει μέχρι και σήμερα (About EUCAP Sahel Mali, 2016).

- EUCAP Sahel Niger: Κατόπιν αιτήματος της Κυβέρνησης του Νίγηρα η συγκεκριμένη μη στρατιωτική αποστολή στοχεύει στην αντιμετώπιση των διακρατικών απειλών που έχουν λάβει μέρος στις περιοχές του Σάχελ και αντιπροσωπεύει την Στρατηγική της ΕΕ για την Ασφάλεια και την ανάπτυξη του Σάχελ του 2011 (About EUCAP Sahel Niger, 2016).
- EULEX Kosovo: Δημιουργήθηκε το 2008 και αποτελεί την μεγαλύτερη μη στρατιωτική αποστολή της ΕΕ στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ. Η παρούσα αποστολή θα βρίσκεται σε ισχύ μέχρι και τις 14 Ιουνίου 2020. Η δημιουργία ικανών και ανεξάρτητων (χωρίς πολιτικές παρεμβάσεις) νομοθετικών οργάνων στην περιοχή του Κοσσυφοπεδίου αποτελεί τον απώτερο στόχο της EULEX. Επιπροσθέτως οι εκτελεστικές αρμοδιότητες της αποστολής είναι εξαιρετικά περιορισμένες καθώς αναλαμβάνει κυρίως τον ρόλο του ‘παρατηρητή’ (About EULEX The Mission, n.d.).
- EUMM Georgia: Δημιουργήθηκε στα μέσα Σεπτέμβρη του 2008 και αποτελεί μία ακόμη μη στρατιωτική αποστολή της ΕΕ με καθήκοντα επιτήρησης σε εδάφη της Γεωργίας, έπειτα από τις συγκρούσεις του 2008 (μεταξύ της Γεωργίας και της Ν. Οσετίας-Αμπχαζίας-Ρωσίας από την άλλη πλευρά). Μέσω της EUMM η ΕΕ επιδιώκει την βελτίωση της ασφάλειας μέσω της συνεχούς επίβλεψης και αναφοράς περιστατικών στις περιοχές αυτές (EUMM About Us, n.d.).
- EUNAVFOR MED Operation Sophia: Η επιχείρηση Sophia ξεκίνησε στις 22 Ιουνίου 2015 συμβάλλοντας στην καταπολέμηση του ανθρώπινου λαθρεμπορίου στη θάλασσα της Μεσογείου και στην τήρηση του εμπάργκο όπλων που κήρυξε ο ΟΗΕ κατά της Λιβύης με τα ψηφίσματα UNSCR 2292 (2016) και UNSCR 2357 (2017). Εκτός αυτού πραγματοποιούνται επιχειρήσεις παρακολούθησης για παράνομες εξαγωγές πετρελαίου από μέρους του κράτους της Λιβύης. Επίσης με τη συγκεκριμένη αποστολή εκπαιδεύεται το προσωπικό του ναυτικού και της ακτοφυλακής της Λιβύης. Τέλος ενισχύει τη δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών με την FRONTEX και τη EUROPOL αναφορικά με το ανθρώπινο λαθρεμπόριο. Η επιχείρηση Sophia θα είναι σε ισχύ μέχρι και τις 30 Σεπτεμβρίου 2019 (EUNAVFOR MED Operation Sophia Mission at a glance, n.d.).
- EUPOL COPPS/Palestinian Territories: Η συγκεκριμένη επιχείρηση συστάθηκε στις 1 Ιανουαρίου 2006 και στοχεύει στη θεσμική οικοδόμηση της Παλαιστινιακής Επικράτειας με μεταρρυθμίσεις στο κομμάτι της ασφάλειας και δικαιοσύνης,

σύμφωνων ως προς τα ευρωπαϊκά αλλά και τα διεθνή πρότυπα. Τελικός στόχος αποτελεί η βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας για τον λαό της Παλαιστίνης (EUROL COPPS About the Mission, n.d.).

- EUTM RCA: Η συγκεκριμένη επιχείρηση τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2016 στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Στόχος της αποτελεί η μεταρρύθμιση του τομέα ασφάλειας, με τον εκσυγχρονισμό και εκδημοκρατισμό των ενόπλων δυνάμεων του κράτους αυτού (FACA). Η επιχείρηση αυτή θα παραμείνει ενεργή έως και τις 19 Σεπτεμβρίου 2020 (About Military Training mission in the Central African Republic EUTM RCA, 2016).
- EUTM Somalia: Στις 10 Απριλίου 2010 η Ομοσπονδιακή Μεταβατική Κυβέρνηση της Σομαλίας αλλά και άλλοι θεσμοί της ενισχύθηκαν από την στρατιωτική εκπαίδευση που προσέφερε η ΕΕ στα πλαίσια της ΚΠΑΑ στις δυνάμεις του κράτους. Ο συμβουλευτικός ρόλος της ΕΕ οδήγησε στον σχεδιασμό μακροπρόθεσμων σχεδίων για το κράτος της Σομαλίας, μέσω του Υπουργείου Άμυνας του κράτους (MOD) και του Γενικού Επιτελείου Στρατού του Σομαλικού Εθνικού Στρατού (SNA). Πλέον η συγκεκριμένη επιχείρηση έχει ανανεωθεί έξι φορές και θα ισχύσει μέχρι και τις 31 Δεκεμβρίου 2020 (EUTM Somalia WE BELIEVE IN CHANGE, n.d.).
- EUTM Mali: Η επιχείρηση ξεκίνησε το 2013 με σκοπό να ενισχυθούν οι ένοπλες δυνάμεις του Μάλι και να καταστούν ικανές προς υπεράσπιση του πληθυσμού της επικράτειας. Η EUTM Mali καταφέρνει το ανωτέρω εγχείρημα μέσω της εκπαίδευσης του στρατού της χώρας, παρέχοντας του πολυεπίπεδες συμβουλές, μεταρρυθμίζοντας το Σύστημα Στρατιωτικής Εκπαίδευσης του Μάλι και τέλος αναλαμβάνοντας συμβουλευτικό ρόλο και στα κεντρικά του G5 Sahel. Το τελευταίο αποτελεί ένα θεσμικό πλαίσιο της Δυτικής Αφρικής στο οποίο λαμβάνουν μέρος: το Μάλι, η Μπουρκίνα Φάσο, το Τσαντ, η Μαυριτανία και ο Νίγηρας (EUROPIAN UNION TRAINING MISSION MALI, n.d.).

Παρατηρείται πως η ΕΕ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην οικοδόμηση της ειρήνης σε περιοχές υψηλής επικινδυνότητας. Με τον ίδιο τρόπο επιλέγει να αντιμετωπίσει και το φαινόμενο της τρομοκρατίας, με τρόπο πολυδιάστατο, όπως ορίζει χαρακτηριστικά και η Παγκόσμια Στρατηγική της ΕΕ. Η Ένωση λοιπόν μέσα από τις ανωτέρω δράσεις της, που ισχύουν μέχρι και σήμερα, επιδιώκει την οικοδόμηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τα κράτη αυτά, με τον συμβουλευτικό και εκπαιδευτικό ρόλο που παρέχουν διάφοροι ευρωπαίοι απεσταλμένοι. Μέσω του εκδημοκρατισμού των θεσμών, της ενδυνάμωσης των τοπικών ενόπλων δυνάμεων

και των μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση, φαινόμενα όπως η τρομοκρατία ή το ανθρώπινο λαθρεμπόριο θα εξασθενούν. Η ΕΕ λοιπόν και συγκεκριμένα η Παγκόσμια Στρατηγική της, εστιάζει στην 'ήπια ισχύ' της Ένωσης για την καταπολέμηση παρόμοιων φαινομένων (Vincenti, et al, 2016).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το φαινόμενο της τρομοκρατίας είναι εξαιρετικά δύσκολο να ορισθεί επακριβώς, καθώς τα κίνητρα και γενικότερα η φύση των τρομοκρατικών οργανώσεων συνεχώς μεταβάλλονται. Το αληθές και στην ουσία αυτό που προκύπτει από τα προλεγόμενα είναι πως η τρομοκρατία είναι μία έννοια στην οποία εν τέλει δεν χρειάζεται να υπάρξει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για να αντιμετωπιστεί. Είναι από τη φύση της ένα φαινόμενο που χαρακτηρίζεται για τα τρομερά πλήγηματα που προκαλεί σε όλη την ανθρωπότητα. Η εποχή μετά την 11η Σεπτεμβρίου μέχρι και το πέρας του 2017, στιγματίστηκε από τρομοκρατικούς πυρήνες Ισλαμικού χαρακτήρα και σε λιγότερες περιπτώσεις εθνικιστικού. Αυτές είναι και οι περιπτώσεις στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση και γενικότερα ο Δυτικός Πολιτισμός κλήθηκε να αντιμετωπίσει καθώς δέχθηκε πολυάριθμες επιθέσεις στο εσωτερικό του. Η ΕΕ ως Οργανισμός Περιφερειακού χαρακτήρα δεν θα κατάφερνε να ανταπεξέλθει στις τρομοκρατικές προκλήσεις δρώντας μόνος του. Μόνο μέσα από την ταυτόχρονη συνεργασία μεταξύ κρατών, οργανισμών και ιδιωτικού τομέα το φαινόμενο αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Καθώς ο ένας δρών μοιράζεται την τεχνογνωσία και τις πληροφορίες με τον άλλον, με αποτέλεσμα να εξελίσσονται από κοινού. Η ΕΕ όπως διαφαίνεται από την παρούσα εργασία κατάφερε να συμβαδίσει με τον εξελισσόμενο χαρακτήρα της τρομοκρατίας. Το Ευρωπαϊκό αντιτρομοκρατικό πλαίσιο ως επί το πλείστον εξελίχθηκε μέχρι στιγμής ακολουθώντας τα γεγονότα, αφού ύστερα από κάθε τρομοκρατική επίθεση παρατηρούνταν μία σειρά από νομικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις (Stambøl, 2016). Η εξέλιξη του τρομοκρατικού φαινομένου προέρχεται από την ταχέως κοινωνικο-οικονομική εξέλιξη των σύγχρονων κοινωνιών λόγω της Παγκοσμιοποίησης, αλλά και της εξίσου ταχέως τεχνολογικής αναβάθμισης των τελευταίων τριών δεκαετιών. Τρομοκρατικοί πυρήνες προσπαθούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε όσο το δυνατόν πιο εξελιγμένα τεχνολογικά μέσα έτσι ώστε να επεκτείνουν ακόμη περισσότερο την ακτίνα δράσης τους. Γι' αυτόν τον λόγο η ΕΕ πρέπει να ακολουθήσει κατά λέξη τον δρόμο που έχει χαράξει αναφορικά με την όσο το δυνατόν επαρκέστερη πληροφόρηση από άλλα κράτη και οργανισμούς. Με αυτό τον τρόπο θα είναι πλήρως ενημερωμένη με την τρέχουσα κατάσταση των τρομοκρατικών πυρήνων από τους οποίους απειλείται η ακεραιότητα του εσωτερικού της. Ο συνδυασμός εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας είναι επίσης σημαντικός για την καταπολέμηση του φαινομένου αυτού. Δηλαδή η εσωτερική ενδυνάμωση των ευρωπαϊκών κρατών με την ταυτόχρονη ενδυνάμωση τρίτων κρατών που περικλείουν γεωγραφικά την Ευρώπη, αποτελούν απαραίτητα συστατικά για να αντιμετωπίζεται η τρομοκρατία, όπου κι

αν αυτή προκύψει. Όπως διαφαίνεται η ΕΕ επενδύει κυρίως στην οικοδόμηση της ειρήνης (peacebuilding) αναφορικά με τρίτα κράτη για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Το αληθές είναι πως η τρομοκρατία ως φαινόμενο δεν θα πάψει ποτέ να υπάρχει. Το σίγουρο είναι πως αυτή θα συνεχίσει ανά τις δεκαετίες να αλλάζει ‘προσωπεία’, να εξελίσσεται και να κάνει χρήση των πιο ενημερωμένων τεχνολογικών μέσων που θα βρίσκει στο διάβα της. Το πιο ‘τρομακτικό’ σενάριο απ’ όλα θα ήταν η απόκτηση πυρηνικών από πλευράς τρομοκρατικών οντοτήτων στο προσεχές μέλλον. Γι’ αυτό τον λόγο, η πολυδιάστατη αντιμετώπιση του προβλήματος κρίνεται αναγκαία για ένα ασφαλέστερο μέλλον για όλους μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαμβούκος, Α. (1991). Τρομοκρατία και Διεθνές Δίκαιο. Αθήνα: Παπαζήσης

Εξωτερική Δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2016). Κοινό όραμα, κοινές δράσεις: Μία ισχυρότερη Ευρώπη - Μια συνολική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2004). DECLARATION ON COMBATING TERRORISM

Λιβανίδης, Τ. (2001). Τρομοκρατία: η μεγάλη απειλή του 21ου αιώνα. Αθήνα: Anubis

Μπόση, Μ. (2000). Περί του ορισμού της τρομοκρατίας. Αθήνα: Τραυλός

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2001). Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2002). Κανόνες της ΕΕ για τα εγκλήματα τρομοκρατίας και σχετικές κυρώσεις.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2002). ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουνίου 2002 για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2004). ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ 2004/551/ΚΕΠΠΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 12ης Ιουλίου 2004 για τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟ- ΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2007). ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2008). ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟ 2008/919/ΔΕΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2009). Σχέδιο συμπερασμάτων του Συμβουλίου σχετικά με στρατηγική στον τομέα της διαχείρισης των πληροφοριών για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2010). Σχέδιο στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση - Προς ένα ευρωπαϊκό πρότυπο ασφάλειας. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Bjorno, T. (2005). Root Causes of Terrorism: myths, reality and ways forward. London: Routledge

Boaz Ganor (2002) Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist another Man's Freedom Fighter?, Police Practice and Research, 3:4, 287-304, DOI: 10.1080/1561426022000032060

Edward Newman (2007) Weak States, State Failure, and Terrorism, Terrorism and Political Violence, 19:4, 463-488, DOI: 10.1080/09546550701590636

Europol. (2019). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2019

Eva Magdalena Stambøl (2016) EU initiatives along the 'cocaine routes' to Europe: Fighting drug trafficking and terrorism by proxy?, Small Wars & Insurgencies, 27:2, 302-324, DOI: 10.1080/09592318.2016.1151534

General Secretariat of the Council of the EU. (2009). EU-US agreement on the processing and transfer of financial messaging data for purposes of the US Terrorist Finance Tracking Programme (TFTP)

Javier Argomaniz (2015) The European Union Policies on the Protection of Infrastructure from Terrorist Attacks: A Critical Assessment, *Intelligence and National Security*, 30:2-3, 259-280, DOI: 10.1080/02684527.2013.800333.

Jörg Monar (2015) The EU as an International Counter-terrorism Actor: Progress and Constraints, *Intelligence and National Security*, 30:2-3, 333-356, DOI: 10.1080/02684527.2014.988448

Laqueur, W. (2003). *No End to War*. New York: Continuum

Mara Wesseling , Marieke de Goede & Louise Amoore (2012) DATA WARS BEYOND SURVEILLANCE, *Journal of Cultural Economy*, 5:1, 49-66, DOI: 10.1080/17530350.2012.640554

Nato Glossary Of Terms And Definitions. (2018). North Atlantic Treaty Organization Nato Standardization Office

Netanyahu, B. (1995). *Fighting Terrorism: How democracies can defeat domestic and international terrorists*. New York: Farrar, Straus and Giroux

Thierry Tardy (2018): Does European defence really matter? Fortunes and misfortunes of the Common Security and Defence Policy, *European Security*, DOI: 10.1080/09662839.2018.1454434

Vincent Durac (2018) Counterterrorism and democracy: EU policy in the Middle East and North Africa after the uprisings, *Mediterranean Politics*, 23:1, 103-121, DOI: 10.1080/13629395.2017.1358902

Weinberg, L. (2005). *Global Terrorism: a beginner's guide*. Oxford: Oneworld

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αμυντική συνεργασία: Το Συμβούλιο θεσμοθετεί μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία (PESCO) με 25 συμμετέχοντα κράτη μέλη. (2017, Δεκέμβριος 11). Ανακτήθηκε Ιούνιος 3, 2018, από <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2017/12/11/defence-cooperation-pesco-25-member-states-participating/>

Έμφαση “ξανιά” στην ήπια ισχύ η νέα Παγκόσμια Στρατηγική της ΕΕ. (2016, Ιούνιος 28). Ανακτήθηκε Ιούλιος 28, 2019, από <https://www.euractiv.gr/section/all/news/emfasi-xanastin-ipia-ischy-i-nea-pagkosmia-stratigiki-tis-ee/>

Η εξωτερική πολιτική της ΕΕ: Ένας πρωταγωνιστής χωρίς ρόλο. (2016, Νοέμβριος 14). Ανακτήθηκε Ιούλιος 19, 2019, από <https://www.liberal.gr/diplomacy/i-exoteriki-politiki-tis-ee-enas-protagonistis-choris-roloi-/93121>

Η νέα παγκόσμια στρατηγική της ΕΕ. (2016, Ιούλιος 8). Ανακτήθηκε Ιούλιος 28, 2019, από <https://www.capital.gr/carnegieeurope-eu/3139598/i-nea-pagkosmia-stratigiki-tis-ee>

Στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση- Προς ένα ευρωπαϊκό πρότυπο ασφάλειας. (n.d.). Ανακτήθηκε Δεκέμβριος 23, 2017, από <https://www.consilium.europa.eu/el/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/>

ΣΥΜΦΩΝΙΑ μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. (2010, Ιούλιος 28). Ανακτήθηκε Ιούνιος 28, 2018, από [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:22010A0727\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:22010A0727(01)&from=EN)

About EUAM Iraq. (2018, Οκτώβριος 18). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/euam-iraq/33962/about-euam-iraq_en

About EU Border Assistance Mission in Libya EUBAM. (2016, Ιούνιος 20). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eubam-libya/3859/about-eu-border-assistance-mission-libya-eubam_en

About EUCAP Sahel Mali. (2016, Ιούνιος 20). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019 από https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eucap-sahel-mali/3900/about-eucap-sahel-mali_en

About EUCAP Sahel Niger. (2016, Ιούνιος 20). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019 από https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eucap-sahel-niger/3875/about-eucap-sahel-niger_en

About EUFOR. (2019, Ιούνιος 26). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 6, 2019, από <http://www.eufor-bih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>

About EULEX The Mission. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 6, 2019, από <https://www.eulex-kosovo.eu/?page=2,60>

About Military Training mission in the Central African Republic EUTM RCA. (2016, Ιούνιος 20), Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 6, 2019, από https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eutm-rca/3907/about-military-training-mission-central-african-republic-eutm-rca_en

Argano, M. (2018). NATO's impact on the European international security and counter-terrorism policy. Ανακτήθηκε Απρίλιος 22, 2018, από <https://eulogos.blogactiv.eu/2018/01/24/natos-impact-on-the-european-international-security-and-counter-terrorism-policy/>

Bush, G. (2002). Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union. Ανακτήθηκε Αυγούστου 20, 2018, από <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-the-state-the-union-22>

EUAM Ukraine Our Mission. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <http://www.euam-ukraine.eu/our-mission/about-us/>

EUBAM Rafah About Us. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <https://www.eubam-rafah.eu/en/node/5048>

EUBAM What we do?. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <http://eubam.org/what-we-do/>

EUCAP Somalia Mission Background. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <https://www.eucap-som.eu/about-us/>

EUMM About Us. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από https://eumm.eu/en/about_eumm

EU-NATO push for anti-terror cooperation. (2017, Δεκέμβριος 5). Ανακτήθηκε Ιούλιος 19, 2018, από <https://www.euronews.com/2017/12/05/eu-nato-push-for-anti-terror-cooperation>

European Agenda on Security. (n.d.). Ανακτήθηκε Φεβρουάριος 1, 2018, από https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-security_en

EUNAVFOR MED Operation Sophia Mission at a glance. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <https://www.operationsophia.eu/mission-at-a-glance/>

EU and NATO cooperation to expand to new areas, including counter-terror; military mobility; women, peace and security. (2017, Δεκέμβριος 6). Ανακτήθηκε Ιούλιος 18, 2018, από https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/36854/eu-and-nato-cooperation-expand-new-areas-including-counter-terror-military-mobility-women_en

EUPOL COPPS About the Mission. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <http://eupolcoppes.eu/en/content/what-eupol-coppes>

EUROPEAN UNION TRAINING MISSION MALI. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <http://eutmmali.eu/en/eutm-mali-mission/>

EUTM Somalia WE BELIEVE IN CHANGE. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 8, 2019, από <https://www.eutm-somalia.eu/about-us/>

EU NAVFOR Somalia, Mission. (n.d.). Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 6, 2019, από <https://eunavfor.eu/mission/>

PESCO: EU army one step closer after defense pact agreement. (2017, Δεκέμβριος 11). Ανακτήθηκε Ιούνιος 10, 2018, από <https://www.dw.com/en/pesco-eu-army-one-step-closer-after-defense-pact-agreement/a-41741828>

Priorities of the EU Global Strategy. (n.d.). Ανακτήθηκε Απρίλιος 16, 2018, από <https://europa.eu/globalstrategy/en/priorities-eu-global-strategy>

Ray, M. (n.d.). London bombings of 2005: TERRORIST ATTACKS, UNITED KINGDOM. Ανακτήθηκε Αυγούστου 14, 2018, από <https://www.britannica.com/event/London-bombings-of-2005>

Schlund-Vials, C., Võ, L., & Wong, K. (Eds.). (2015). Keywords for Asian American Studies. NYU Press. Retrieved March 29, 2020, from www.jstor.org/stable/j.ctt15r3zv2

Sciolino, E. (2004). BOMBINGS IN MADRID: THE ATTACK; 10 Bombs Shatter Trains in Madrid, Killing 192. Ανακτήθηκε Αυγούστου 28, 2018, από <https://www.nytimes.com/2004/03/12/world/bombings-in-madrid-the-attack-10-bombs-shatter-trains-in-madrid-killing-192.html>

Shukla, S. (2006). EMERGING NEW TRENDS OF TERRORISM : CHALLENGES BEFORE THE UNITED NATIONS. The Indian Journal of Political Science, 67(1), 165-176. Retrieved March 29, 2020, from www.jstor.org/stable/41856202

SWIFT: European Parliament votes down agreement with the US. (2010, Φεβρουάριος 11). Ανακτήθηκε Ιούλιος 20, 2019, από <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20100209IPR68674+0+DOC+XML+V0//EN>

The Threat From Terrorism In The EU Became More Complex In 2018. (2009, Ιούνιος 27). Ανακτήθηκε Αύγουστος 5, 2019, από <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/threat-terrorism-in-eu-became-more-complex-in-2018>

Terrorism. (n.d.). Ανακτήθηκε Αύγουστος 17, 2019, από <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/terrorism>

Terrorist Finance Tracking Program. (n.d.). Ανακτήθηκε Νοέμβριος 23, 2017, από https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/tftp_en

Terrorist Finance Tracking Program. (n.d.). Ανακτήθηκε Αυγούστου 25, 2018, από <https://www.swift.com/about-us/legal/compliance/tftp>

Terrorist Finance Tracking Program Fact Sheet. (2010, Αύγουστος 10). Ανακτήθηκε Αύγουστος 1, 2018, από [https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Terrorist-Finance-Tracking/Documents/TFTP%20Fact%20Sheet%20revised%20-%20\(8-8-11\).pdf](https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Terrorist-Finance-Tracking/Documents/TFTP%20Fact%20Sheet%20revised%20-%20(8-8-11).pdf)

The European Arrest Warrant and its application by the Member States. (2006, Ιανουάριος 23). Ανακτήθηκε Μάιος 15, 2018, από <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0016-the-european-arrest-warrant-and-its-application-by-the-member-states>